

SERV-WERKPROGRAMMA 2023

Werkprogramma 2023 van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040
Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Goedgekeurd SERV-DB 21 december 2022

Kennisname raad 16 januari 2023

Contactpersoon Pieter Kerremans pkerremans@serv.be

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	12
Deel 1: Overleg- en adviesfunctie	14
1. Algemeen beleid	14
2. Arbeidsmarkt	16
3. Onderwijs en vorming	18
4. Sociale bescherming	21
5. Economie en innovatie	22
6. Energie, klimaat en omgevingsbeleid	24
7. Werking overheid – beter bestuur	26
8. Begroting en fiscaliteit	28
9. Internationaal	29
10. VESOC-overleg	31
Deel 2: Stichting Innovatie & Arbeid	32
1. Onderzoeksprojecten 2023	32
2. Valorisatie-activiteiten	38
Deel 3: Intersectorale werking	40
1. Achtergrond	40
2. Doelstellingen intersectorale werking	40
3. Planning 2023	41
Deel 4: Autonome commissies	44
1. Commissie Diversiteit	44
Adviezen op vraag	44
Adviezen op eigen initiatief	44

Opvolging adviezen, overleg en onderzoek	45
Insteken bij adviezen van de commissie arbeidsmarkt en commissie onderwijs	46
2. Adviescommissie Economische Migratie	47
3. Commissie Sociale Economie	48
Prioritaire dossiers op de beleidsagenda	48
Eigen initiatieven	48
Op te volgen dossiers	49
Standpunten bij relevante adviezen van andere commissies binnen de SERV	50
Bijlage	51
Taken en opdrachten van de SERV	51

Samenvatting

Dit SERV-werkprogramma bevat het overzicht van de geplande projecten en activiteiten van de SERV in 2023.

2023 is een scharnierjaar. De energiecrisis is zeker nog niet ten einde en de gevolgen kunnen zich nog lang laten voelen. Belangrijke beleidsdossiers liggen nog op tafel of wachten op verdere uitvoering in de huidige legislatuur. Niet in het minst gaat het om de uitrol van het recente VESOC-Werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' dat werd afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de meeste sociale partners (Voka, ACV, UNIZO, ACLVB, Boerenbond en Verso). Tegelijk wordt ook reeds de volgende regeerperiode (2024-2029) voorbereid en ligt de blik op belangrijke toekomstige uitdagingen voor Vlaanderen.

Het samenspel tussen die factoren zorgt voor spanningen in de politiek en de samenleving. Maar het schept ook kansen voor het sociaal overleg om oplossingen voor de korte termijn en de lange termijn met elkaar te verbinden en de polarisatie en de verruwing tegen te gaan. Werkgevers en vakbonden staan midden in het leven en met hun voeten in de klei. Zij weten waar hun leden van wakker liggen. Via sociaal overleg en adviezen willen zij in de SERV bijdragen aan oplossingen die voor mensen het verschil maken – en dus met zaken bezig zijn die er echt toe doen.

De sociale partners vinden het dan ook erg belangrijk dat zij mee de agenda zetten, wegen op het maatschappelijk debat en de politieke besluitvorming, impact hebben en proactief worden betrokken bij de uittekening en de bijstellingen in het beleid.

Dit werkprogramma met klemtoon op eigen initiatieven en onderzoek moet dat mee verzekeren. Ook het overleg in het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC) moet daartoe bijdragen. Bovendien heeft de SERV bij de opmaak van dit werkprogramma zijn oor ook te luisteren gelegd bij jongere werknemers en ondernemers en bij diverse externe gesprekspartners.

De sociale partners willen via de SERV ook wegen op de nieuwe legislatuur en het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse Regering (2024-2029). De ambitie is om een gezaghebbende stem te zijn in de aanloop naar de volgende regeerperiode. Dat gebeurt door goede thema's, dossiers en discussies te agenderen en daarrond het overleg – ook met externen – te organiseren.

Het voorliggende werkprogramma is een leidraad voor 2023. Het zal wanneer nodig worden aangepast om een maximale afstemming op de noden en beleidsontwikkelingen te garanderen.

De belangrijke thema's en dossiers op de overleg-, advies en onderzoeksagenda kunnen als volgt worden samengevat.

Energiecrisis en crisisbestendigheid

De **energiecrisis** blijft de aandacht van de sociale partners vragen. De SERV zal daarom de sociaal-economische gevolgen van de crisis monitoren. De SERV volgt tevens de specifieke problematiek van de hoge energieprijzen van nabij op en zal hierrond waar nodig en mogelijk voorstellen formuleren.

Specifiek wordt verder gebouwd op de vraag naar **grootschalige projecten** uit het advies 'Sleutels om de energiecrisis kort te sluiten', door concrete voorstellen te formuleren over hoe die in de praktijk gerealiseerd kunnen worden. Dit omvat ook de uitdieping van subthema's zoals raakvlakken met arbeidsmarkt(krapte), opleiding en lokaal beleid.

Het perspectief van de nieuwe legislatuur is ook een uitgelezen moment om stil te staan bij het belang van robuustheid en veerkracht om het sociaal-economisch weefsel duurzamer en **crisisbestendiger** te maken.

Grote transformaties

De economie en samenleving gaan door **grote transformaties**: de energie/klimaattransitie, de digitale transitie, de demografische transitie, de transitie op het vlak van inzet van mensen, de geopolitieke transitie, ... Elk van die transities is belangrijk en staat op de radar van de SERV. Ze komen ook aan bod in het initiatief Flanders Technology & Innovation (FTI) waar de sociale partners mee hun schouders onder zetten.

In het bijzonder zal de SERV in 2023 werken rond onderstaande thema's.

Strategische autonomie en economische veerkracht: de coronacrisis, de Oekraïne-crisis en in het verlengde daarvan de energiecrisis hebben de afhankelijkheid van Europa en Vlaanderen voor strategische producten en kritische grondstoffen blootgelegd. Ook Vlaanderen is bezig om zich voor te bereiden op het strategisch autonomiedebat. De SERV wil zich buigen over pistes die het Vlaams economisch weefsel weerbaarder en veerkrachtiger kunnen maken.

Digitale strategie voor Vlaanderen. De Vlaamse overheid startte eind 2022 met de opmaak van een geïntegreerde, transversale digitale strategie voor Vlaanderen. Het gaat om het soort strategie dat de SERV heeft gevraagd in zijn visienota van 2018 en waarvoor reeds de aanzet werd gegeven in een SERV-

actieplan ook uit 2018. Het wordt een horizontale strategie, over economie, werk, inclusie, overheid, enz. waarvoor de SERV een belangrijke input wil geven.

Klimaat- en energietransitie. Er gaan de komende periode grote keuzes moeten worden gemaakt rond energie-infrastructuur, in het bijzonder rond elektriciteit, gas, waterstof, warmtenetten, ... Dit is een strategisch, economisch en financieel belangrijk thema waarop de SERV proactief wil inspelen. Verder werd begin 2022 een Vlaams beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma geïntroduceerd. De vijfjaarlijkse programmanota zal na overleg met verschillende bestuursniveaus en maatschappelijke actoren ter advies worden voorgelegd aan onder meer de SERV. Klimaatadaptatie blijft eveneens cruciaal. De SERV kan hier verder bouwen op eerder werk rond o.a. waterschaarste en droogte.

Uitdagingen woonbeleid. De SERV plant tevens een brede analyse van de manier waarop de uitdagingen op de woonmarkt raken aan diverse sociaal-economische thematieken en uitdagingen. Hiermee wil de SERV een onderbouwde oproep doen voor de aanpak van de uitdagingen op de woonmarkt.

Iedereen nodig, iedereen mee

Iedereen nodig, iedereen mee slaat in de eerste plaats op de **uitvoering van het VESOC-Werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'**, dat werd afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de meeste sociale partners (Voka, ACV, UNIZO, ACLVB, Boerenbond en Verso) . Dat is uiteraard een prioriteit voor de SERV. Daarop zal worden ingespeeld via monitoring, advisering, onderzoek en het (mee) organiseren van initiatieven.

Het gaat om een **ruime waaier aan arbeidsmarktthema's** in elk van de vier opgaven die in het akkoord zijn opgenomen: resultaatgericht activeringsbeleid, doorgedreven opleiding- en loopbaanbeleid, versterkte inzet op werkbaar werk, interregionale mobiliteit en arbeidsmigratie.

Een belangrijke discussie wordt die over de **(boven)lokale aanpak in het arbeidsmarktbeleid** waarover de minister van werk in juni 2023 een werkgelegenheidsconferentie zal organiseren.

Ook het thema **'levenslang leren'** krijgt een centrale plaats, inspelend op lopend onderzoek, de activiteiten van het Partnerschap Levenslang Leren en de uitrol van het Actieplan Levenslang Leren. Ook de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft actueel, met o.a. de verankering van duaal leren en een initiatief rond brede leerloopbaancompetenties. Een ander belangrijk thema op de SERV-agenda is de maatschappelijke waardering van het technisch en beroepsgericht (hoger) onderwijs en succesvolle leerloopbanen.

Iedereen nodig, iedereen mee heeft voor de SERV ook een ruimere betekenis in het licht van het sociaal beleid. Hier zijn thema's relevant zoals het **groei-pakket** (de SERV zal hierover grondig overleg plegen met het oog op mogelijke aanpassingen en aanbevelingen naar de beleidsperiode 2024 – 2029), **preventief gezondheidsbeleid** (zowel fysieke gezondheid als geestelijke gezondheid, met linken naar vermaatschappelijking van zorg) en **kinderopvang** (in het licht van o.a. het Vroeg-en-nabij-traject en het voornemen van de minister van welzijn om kinderopvang te reorganiseren).

Bestuurlijke en budgettaire modernisering

De Vlaamse sociale partners zullen in 2023 het overleg in de SERV verder zetten over een **zevende staatshervorming**. Gaandeweg wordt bekeken hoe en wanneer de SERV met de resultaten van dit overleg naar buiten treedt. Daarbij zal ook aandacht gaan naar de finalisering en verder opvolging van het SERV-rapport over de werking van de bijzondere financieringswet en van de SERV-oproep over betere samenwerking tussen het Vlaamse en het federale niveau.

Verder zijn er binnen Vlaanderen ontwikkelingen en discussies over **decentralisatie, fusies en regiovorming**. Die kunnen een belangrijke beleidsimpact hebben, ook voor de rol en positie van de sociale partners zelf. Deze thematiek staat dan ook deze thematiek prominent op de SERV-agenda in 2023, met ook concrete visievorming over de (boven)lokale aanpak in het arbeidsmarktbeleid (cf. supra).

Meer algemeen is de structurele verbetering van de **werking van de Vlaamse overheid** een belangrijke werf voor de volgende regeerperiode. De stem van de SERV mag ik dit debat niet ontbreken. De SERV wil dan ook een belangrijke bijdrage doen rond de brede problematiek van het functioneren van de Vlaamse overheid.

Tot slot blijft de werking rond begroting en financiën een uithangbord voor de SERV. Naast de BFW (cf. supra) en het traditionele begrotingsadvies (juli) en begrotingsrapport (februari) zal de SERV in 2023 een analyse met mogelijke heroverwegingen van het **Vlaamse fiscale beleid** afronden.

SERV-internationaal

De SERV investeert ook verder in zijn internationale werking en netwerken, in het bijzonder ook in het licht van het Europees voorzitterschap door België in de eerste helft van 2024. De SERV zal het komende jaar onder andere events organiseren over de landspecifieke aanbeveling voor België in het kader van het Europese Semester en over het werkprogramma van de Europese Commissie.

Stichting Innovatie & Arbeid

De Stichting Innovatie & Arbeid doet praktijkgericht onderzoek en verspreidt de onderzoeksinzichten naar de werkgevers- en werknemersorganisaties en naar ondernemingen, organisaties en sectoren. Het onderzoek is rond drie thema's geclusterd: (1) arbeidsmarkt en innovatie in ondernemingen en organisaties, (2) werkbaar werk en langere loopbanen en (3) ondernemerschap, economie en innovatiebeleid.

In 2023 worden volgende **lopende onderzoeken** afgerond:

- Vlaamse Werkbaarheidsmonitor – meting bij werknemers en zelfstandige ondernemers. In 2022 werden al voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd om begin januari 2023 met de dataverzameling te starten. Tegen eind 2023 volgt de basisrapportering van de onderzoeksresultaten. In 2023 worden tevens de eerste voorbereidende stappen gezet voor de meetronde in 2025.
- Trendrapport Freelancers op de Vlaamse arbeidsmarkt. In 2022 werd reeds gestart met een update van het eerdere onderzoek naar de inzet van freelancers op de Vlaamse arbeidsmarkt. Het onderzoek kan een aanzet bieden om binnen de SERV de vinger aan de pols te houden en verdere initiatieven te nemen.
- Ondernemingsenquête – rapport digitalisering. In 2021 is de achtste editie van de Ondernemingsenquête uitgevoerd. Begin 2023 wordt een rapport gepubliceerd over de evolutie in digitalisering in ondernemingen en organisaties, samen met het methodologisch rapport.
- Inclusief ondernemen in samenwerking met sectoren. In het kader van de addenda non-discriminatie en inclusie van de sectorconvenanten voert de Stichting een onderzoek uit naar de noden, behoeften en inspirerende praktijken rond inclusief ondernemen.
- Anders Organiseren 2.0. De Stichting zal een rapport maken naar aanleiding van het ESF/Europa WSE project en de oproep Anders Organiseren 2.0, gericht op het herinrichten van de organisatiestructuur en/of het aanpassen van de cultuur binnen de organisatie.

Tevens wordt **nieuw onderzoek** opgestart rond volgende thema's:

- Loopbaanontwikkeling op de werkvloer. Na het eerste onderzoek rond werknemerschap (met focus op jonge werknemers) zal de Stichting in dit onderzoek ingaan op de thematiek van loopbaanontwikkeling en -groei op de werkvloer.
- Environmental, Social & Governance (ESG) rapportering bij Vlaamse ondernemingen. Dit onderzoek wil de implementatie van de Europese ESG-wetgeving in Vlaamse ondernemingen ondersteunen door het implementatieproces in kaart te brengen en sensibiliserende initiatieven te ontplooien.

- Familiebedrijven in Vlaanderen. Dit onderzoek behandelt de realiteit van familiebedrijven in Vlaanderen en kijkt naar hun belang, uitdagingen en opportuniteiten
- Strategieën van ondernemingen om met arbeidsmarktkrapte om te gaan. Via verkennende gesprekken en een (online) enquête bij ondernemingen en organisaties verzamelt dit onderzoek inzichten in de soorten strategieën, knelpunten of opportuniteiten om met arbeidsmarktkrapte om te gaan.
- Innovatiecultuur: hoe doe je dat in de praktijk? De Stichting neemt deel als observator/onderzoeker aan de Community of Practice 'Innovated by Design'. Een twintigtal innovatiemanagers legt een traject van één jaar af waarin ze kennis delen en door experts begeleid worden in specifieke innovatietopics. De Stichting neemt deel aan het volledige traject en giet de bevindingen in een verslag.

De Stichting hecht tevens veel belang aan een brede **valorisatie** van haar onderzoek via o.a. vormingen, workshops, gastcolleges op maat en aanlevering van data op basis van de werkbaarheidsmonitor op vraag van sociale partners en derden. Er komt ook een vernieuwde website 'werkbaarwerk.be?'. Op 29 maart 2023 organiseert de SERV samen met de Vlaamse overheid een groot-schalig event rond werkbaar werk, om intermediairs te bereiken, te ondersteunen en aan te zetten tot actie. De Stichting ondersteunt ook de campagne werkbaar werk in het kader van de intersectorale werking van de SERV (zie verder) en het materiaal voor sectoren.

Intersectorale werking

De intersectorale werking richt zich op versterkte samenwerking tussen de sectoren met een sectorconvenant. Dat gebeurt via informatieverspreiding, stimuleren van gezamenlijke acties, uitwisseling van praktijken en ervaringen, opzetten van gezamenlijke projecten en nauwe wisselwerking met VDAB, DWSE, ESF, de SERV en de Stichting Innovatie en Arbeid.

Binnen het thema **non-discriminatie en Inclusie** wordt in 2023 verder ingezet in op het faciliteren van kennisuitwisseling tussen sectoren bij de uitvoering van een nulmeting en risicoanalyse rond discriminatie. De sectoren ontwikkelen in de schoot van een lerend netwerk en samen met externe partners ook intersectorale initiatieven die inclusief ondernemen ondersteunen.

In het kader van **levenslang leren en competenties** wordt het lerende netwerk STEM verder ondersteund en worden mogelijke samenwerkingen bekeken rond de mentoropleidingen bij verschillende sectoren meer afstemming te zoeken en mogelijke samenwerkingen te onderzoeken.

Rond **werkbaar werk en jobmobiliteit** is er in voorjaar 2023 een intersectorale campagne werkbaar werk gepland en wordt verder geïnvesteerd in het lerend netwerk.

Daarnaast wordt verder gewerkt aan het digitaal sectorconsulentenplatform.be, een opleidingstraject voor sectorconsulenten, sectorconsulentendagen en de voorbereiding van intersectorale convenants.

Commissie Diversiteit

De Commissie Diversiteit bij de SERV plant drie belangrijke adviezen op eigen initiatief in 2023:

- een advies over inclusief beleid ten aanzien van jongerenwerkloosheid, NEET-jongeren en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt;
- een advies met beleidsprioriteiten voor de nieuwe legislatuur op het vlak van diversiteit en inclusie gericht op een evenredige vertegenwoordiging van kansengroepen in het sociaaleconomische leven;
- een advies over de arbeidsmarktparticipatie vrouwen met een migratieachtergrond.

Daarnaast zal de Commissie advies uitbrengen over de geplande wijziging van het gelijkekansendecreet en het gelijkekansen- en diversiteitsplan 2024 van de Vlaamse overheid.

In december 2023 viert de Commissie tevens haar 20-jarig bestaan met een event.

Adviescommissie Economische Migratie

De werking van de Adviescommissie Economische Migratie in 2023 staat vooral in het teken van de uitvoering van het onderdeel 'Benut de kansen van economische migratie' van het VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'. Daarnaast wordt overleg gepland over de dynamische knelpuntberoepenlijst, de huisvesting van arbeidsmigranten en de geplande wijziging van verschillende Europese Richtlijnen met directe relevantie voor de adviescommissie zoals de Single Permit-richtlijn.

Commissie Sociale Economie

De geplande herziening van het Ondersteuningsdecreet is een belangrijk dossier voor de Commissie Sociale Economie. De Commissie plant tevens eigen initiatieven over hoe de sector meer dan vandaag een rol kan spelen in de activering van de potentiële arbeidsreserve, met focus op de re-integratie van personen in (langdurige) arbeidsongeschiktheid en op kwetsbare jongeren. De Commissie Sociale Economie wil in 2023 ook tot een kader met beleidsprioriteiten voor de sector in de nieuwe legislatuur.

Inleiding

Dit SERV-werkprogramma biedt inzicht in de projecten en activiteiten die de SERV in 2023 wil verrichten op het vlak van het sociaal overleg, in zijn functies als strategische adviesraad (SAR), in het kader van de Stichting Innovatie & Arbeid en in het kader van de intersectorale werking.

Hiermee geeft de SERV uitvoering aan zijn de decretale verplichting om jaarlijks een werkprogramma op te stellen voor zijn decretale opdrachten¹:

- de organisatie van het sociaal-economisch *overleg* tussen de representatieve organisaties van de werknemers, de werkgevers, de middenstand en de landbouw;
- de *beleidsadvisering* als overlegorgaan voor alle voor thema's met een sociaal-economische dimensie en als strategische adviesraad (SAR) voor het Algemeen Regeringsbeleid, het Gelijke-kansen- en integratiebeleid, Werk en Sociale Economie, Economie en Energie;
- het *onderzoek* in de Stichting Innovatie & Arbeid.

Daarnaast werken intersectorale adviseurs bij de SERV om de *intersectorale werking* tussen de sectoren met een sectorconvenant te bewerkstelligen. Om de link te verduidelijken met de *Commissie Diversiteit*, de *Commissie Sociale Economie* en de *Adviescommissie Economische Migratie*, is in dit werkprogramma ook de planning opgenomen van deze autonome commissies die zijn ondergebracht bij de SERV.

De sociale partners vinden het erg belangrijk dat zij mee de agenda zetten, wegen op het maatschappelijk debat en de politieke besluitvorming, impact hebben en proactief worden betrokken bij de uittekening van het beleid en de regelgeving en bij de bijsturingen van het beleid (zie ook kaderstuk). Dit werkprogramma met *klemtoon op eigen initiatieven en onderzoek*, gericht op *sociaal-economisch belangrijke actuele en toekomstgerichte thema's* moet dat mee verzekeren. Ook het VESOC-overleg moet daartoe bijdragen. Bovendien heeft de SERV bij de opmaak van dit werkprogramma zijn oor te luisteren gelegd bij jongere werknemers en ondernemers en bij externe gesprekspartners zoals academici en denktanks, beleidsmedewerkers, kabinetten, enz..

Het zijn nog steeds moeilijke, turbulente tijden. *Wendbaarheid* als organisatie, *flexibiliteit* in de programmatie en *tijdig* kort op de bal spelen met concrete *actiegerichte* adviezen en initiatieven zijn dan nog meer dan anders nodig. Dit werkprogramma zal dus wanneer nodig worden aangepast. Er kunnen onderwerpen bijkomen of wegvallen in het werkprogramma wanneer zich nieuwe ontwikkelingen voordoen.

De SERV treedt hierover bovendien nog in *dialog* met de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement om de afstemming met en impact op de beleidsagenda te maximaliseren. In het bijzonder blijft de werklust op het vlak van *adviesvragen* vanuit de Vlaamse Regering aan de SERV op dit

¹ Voor de beschrijving van de taken en opdrachten van de SERV, zie de bijlage.

moment nog onduidelijk. De SERV zal dan ook selectief (moeten) zijn om de focus te leggen op adviezen die ertoe doen.

Ook in de uitvoering van het werkprogramma zelf wil de SERV *flexibel* zijn en de afstemming op de beleidsontwikkelingen garanderen. In het werkprogramma wordt daarom vermeden om de onderwerpen, aanpak en timing gedetailleerd vast te leggen. Zij worden geconcretiseerd op het moment dat de onderwerpen daadwerkelijk worden opgestart.

Voor diverse onderwerpen zal de SERV nagaan of er overlapping is met het werkprogramma van de *andere strategische adviesraden*. Voor die onderwerpen zal bij de verdere concretisering worden bekeken in welke mate samenwerking mogelijk en wenselijk is. Dat geldt ook voor adviesvragen. De SERV bekijkt adviesvragen bovendien in functie van hun sociaal-economisch of strategisch belang, wat betekent dat de SERV niet noodzakelijk op alle adviesvragen zal ingaan.

De SERV: overleg werkt!²

De SERV agendeert, adviseert en realiseert

De SERV adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over het te voeren sociaal-economische beleid. Het speelveld is heel ruim: het gaat over arbeidsmarkt, economie, onderwijs, begroting, energie, sociale bescherming, ... De SERV werkt het liefst proactief aan adviezen op eigen initiatief en akkoorden. De impact op het beleid is dan veel groter. Zo slaagde de SERV erin om uitdagende thema's zoals krapte op de arbeidsmarkt, digitalisering, circulaire economie en klimaat hoog op de politieke agenda te zetten.

De SERV biedt draagvlak

De werkgevers- en werknemersorganisaties hebben een stevige achterban. Via hun vertegenwoordigers laten ze de stem horen van meer dan 150 000 ondernemers, bedrijven en organisaties en ca. 2 miljoen werknemers en werkzoekenden in Vlaanderen.

De SERV onderbouwt en verbindt

De SERV heeft veel deskundigheid in huis. Naast het eigen studie- en onderzoekswerk betreft de SERV regelmatig experts en andere middenveldorganisaties en soms ook burgerpanels.

De SERV weegt

Met de akkoorden en adviezen stapt de SERV naar beleidsverantwoordelijken van regering, parlement en overheid. De SERV voedt het publieke debat en communiceert regelmatig via kranten, tv, radio en sociale media. Zo ijvert de SERV voor impact op het beleid in het belang van meer welzijn en welvaart voor iedereen in Vlaanderen.

De SERV werkt transparant

De SERV is een publieke instelling maar werkt onafhankelijk. Alle akkoorden, adviezen en rapporten zijn vrij beschikbaar via www.serv.be.

² <https://www.serv.be/serv/pagina/wat-doen-we>

Deel 1: Overleg- en adviesfunctie

Het werkprogramma voor dit deel is thematisch opgebouwd. Voor elk van de thema's is er in principe een interne SERV-commissie die het thema opneemt. SERV-commissies bestaan uit deskundigen van de sociale partners en bereiden onder andere adviezen en eigen initiatieven voor de raad voor. Zij kunnen zelf niet met standpunten of adviezen naar buiten treden. Wanneer nodig kan een commissie ad hoc worden opgericht, met een duidelijk afgelijnde en tijdelijke opdracht.

Bij elk dossier wordt aangegeven welke SERV-commissies of commissies worden betrokken. Het gaat om de commissie Horizontaal Beleid (HOR), Arbeidsmarkt (ARB), Onderwijs (OND), Economie (ECO), Energie en Omgevingsbeleid (ENO), Begroting, Fiscaliteit en Overheidsfinanciën (BFO), Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) en Internationaal (INT). Voor meer uitleg over deze commissies wordt verwezen naar de bijlage.

1. Algemeen beleid

Energiecrisis en crisisbestendigheid

HOR/ENO

De energiecrisis is zeker nog niet ten einde en de gevolgen kunnen zich nog lang laten voelen. De SERV heeft daar in 2022 al rond gewerkt en adviezen uitgebracht. Maar het blijft cruciaal om de energiecrisis van nabij op te volgen en waar nodig voorstellen te formuleren. Dit zal dus ook in 2023 een belangrijk thema zijn voor de SERV.

De SERV zal dan ook de sociaal-economische gevolgen van de crisis monitoren. De SERV volgt tevens de specifieke problematiek van de hoge energieprijzen van nabij op en zal hierrond waar nodig en mogelijk voorstellen formuleren.

Meer algemeen hebben de opeenvolgende crisissen het belang aangetoond van robuustheid (niet omvallen) en veerkracht (snel terug recht) om te kunnen omgaan met schaarste en schokken. Robuustheid en veerkracht slaan zowel op overheid als op economie en samenleving en op het sociaal overleg zelf. Het kan op zich als thema worden bekeken of worden meegenomen in andere thema's.

De SERV volgt ook de werkzaamheden rond het relancebeleid verder op (Vlaamse Veerkracht). De klemtoon ligt op de regelmatige bespreking op de VESOC-werkgroep en periodieke voorbereiding van de bijeenkomsten van de Task Force Monitoring Vlaamse Veerkracht waar de voorzitter en ondervoorzitter van de SERV deel van uitmaken.

Flanders Technology and Innovation

HOR

De Vlaamse sociale partners overleggen met de Vlaamse Regering over hun rol en betrokkenheid bij Flanders Technology & Innovation (FTI).

De Vlaamse Regering lanceerde FTI op 4 oktober 2022. Het is bedoeld als platform dat de Vlaamse overheid, ondernemers, bedrijven, universiteiten, federaties en belangenverenigingen samenbrengt om de grote vragen van morgen structureel aan te pakken. De werking wordt gestructureerd rond concrete initiatieven in vijf domeinen:

- Energietransitie (Energy Tech)
- Gezondheid en voeding (Health tech)
- Levenslang leren (Flanders Next Academy)
- Datasamenleving (Data Tech)
- Media en entertainment (Entertainment Tech).

Digitale strategie voor Vlaanderen

HOR

De Vlaamse overheid is gestart met de opmaak van een digitale strategie voor Vlaanderen. De strategie zou er moeten liggen tegen het einde van deze legislatuur. Het gaat om een geïntegreerde, transversale strategie waarin alle aspecten en beleidsdomeinen aan bod komen, zoals de SERV had gevraagd zijn visienota van 2018 en waarvoor de SERV de aanzet gaf met een actieplan digitalisering (ook uit 2018). Die eerdere werkzaamheden van de SERV liggen expliciet aan de basis liggen van dit initiatief.

Gelet op de complexiteit van de digitale transitie is het de bedoeling om over de verschillende beleidsdomeinen heen en samen met experts en belanghebbenden na te denken over de kansen die de digitalisering biedt om te zorgen voor meer welvaart en welzijn en over de bedreigingen om de negatieve gevolgen af te wenden of op te vangen. De strategie wordt opgesteld door de Werkgroep Digitale Strategie onder het Stuurorgaan Vlaams Informatie en ICT-beleid. Er wordt ook met stakeholders waaronder de SERV samen gezeten om input te geven en de digitale strategie te valideren.

De sociale partners zullen tijdens de loop van dit initiatief verder bekijken rond welke specifieke input vanuit de SERV moet worden gewerkt.

Lange termijn uitdagingen

HOR

Het perspectief van de nieuwe legislatuur is ook een uitgelezen moment om langere termijn uitdagingen op de beleidsagenda te plaatsen. Dat zal gebeuren door enkele events te organiseren rond langere termijn uitdagingen, mogelijks in samenwerking met het team 'strategische inzichten en analyse' van de Vlaamse overheid (DKBUZA) en met buitenlandse partners.

De concrete thema's zullen worden gekoppeld aan grote transformaties zoals de demografische transitie (diversiteit, vergrijzing, ...), de energie/klimaattransitie, de digitale transitie, de transitie

op het vlak van inzet van mensen, de geopolitieke transitie en/of aan robuustheid en veerkracht om het sociaal-economisch weefsel duurzamer en crisisbestendiger te maken.

Een aantal van die thema's worden uiteraard sowieso al meegenomen in andere werkzaamheden.

Woonbeleid

HOR

Een specifiek thema dat ook in 2022 al op de agenda van de SERV stond en waarrond enkele webinars werden georganiseerd, betreft de uitdagingen voor het woonbeleid. De focus van de verdere werkzaamheden ligt op de opmaak van een SERV-rapport met een brede analyse van de manier waarop de woonuitdagingen raken aan diverse sociaal-economische thematieken en uitdagingen zoals onder andere arbeidsmarkt, economische migratie en arbeidsmobiliteit; klimaat, energie en circulariteit; sociale bescherming, welzijn en zorg; economie, ruimte en mobiliteit, enz. Hiermee wil de SERV een onderbouwde oproep doen voor de aanpak van de uitdagingen op de woonmarkt.

Agro-voedingsketen

De SERV zal in 2023 bekijken voor welke transversale thematiek de agro-voedingsketen een interessante case kan zijn om een aantal mensen rond samen te brengen op een rondetafel of event. Mogelijke thematieken zijn (zie ook verder in het SERV-werkprogramma) strategische autonomie, circulariteit, missiegedreven innovatiebeleid, transversaal overheidsbeleid, internationale samenwerking, ...

Adviesvragen en op te volgen thema's

De SERV zal zoals gebruikelijk adviesvragen van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement rond algemeen regeringsbeleid behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen. Het gaat dan onder andere over de SDG's en de VSDO en de advisering over de lopende Voluntary National Review van België.

2. Arbeidsmarkt

Uitrol VESOC-Werkgelegenheidsakkoord

ARB

Het werkprogramma van de SERV rond het thema arbeidsmarktbeleid wordt voor een groot stuk ingenomen door de uitrol van het VESOC-Werkgelegenheidsakkoord dat werd afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de meeste sociale partners (Voka, ACV, UNIZO, ACLVB, Boerenbond en Verso). Dat gebeurt via advisering, opvolging onderzoeksprojecten, (mee) organiseren initiatieven, enz.

Dit gebeurt niet exclusief binnen de SERV maar wordt door de sociale partners/SERV ook elders opgevolgd (o.a. binnen VDAB, VESOC, VIONA-stuurgroep en -werkgroep, WSE Europa). Waar

nodig en complementair gebeurt de voorbereiding, coördinatie of verdere bespreking wel in de SERV (bv. onderzoek naar de haalbaarheid en meerwaarde van een retentiepremie & proefproject, onderzoek naar cumul loon & uitkering, de leerstoel Kwaliteit van Werk, stuurgroep interprofessionele aanpak werkbaar werk, enz.).

In het kader van het werkgelegenheidsakkoord zal de SERV o.a. om advies worden gevraagd over volgende dossiers:

- BVR Opleidingspremie niet-beroepsactieven in knelpuntopleiding;
- Ondersteuningsdecreet;
- Volgend verdiepingsdecreet VDAB.

(Boven)lokale aanpak arbeidsmarkt-/werkgelegenheidsbeleid

ARB

De huidige Vlaamse Regering heeft de ambitie om in te zetten op een bestuursmodel met twee sterke polen: sterke lokale besturen én een kaderstellende Vlaamse overheid. De Commissie Decentralisatie stelde (rapport van 7 juni 2019): *“Ook op het vlak van het beleidsveld Werk zijn er veel argumenten die duiden op het belang van een echt lokaal arbeidsmarktbeleid, naast of complementair aan het Vlaamse beleid. Omwille van de sterke lokale verschillen in arbeidsmarkt is er nood aan een lokaal arbeidsmarktbeleid dat is afgestemd op de plaatselijke noden en mogelijkheden. Het lokale bestuursniveau is daarnaast het meest geschikte 31 overheidsniveau om een geïntegreerd beleid te voeren.”* Het belang van lokale partnerschappen wordt ook onderstreept in het werkgelegenheidsakkoord.

De sociale partners willen dit thema van lokaal arbeidsmarkt-/werkgelegenheidsbeleid in de eerste helft van 2023 op de SERV-agenda zetten. Dit gebeurt via eigen (literatuur)onderzoek en interviews, maar ook en vooral door informatie-uitwisseling met externen via bv. de organisatie van studiereizen, een hoorzitting met actoren uit bv. Nederland (SER, lokale besturen, ...), een rondetafel/studiedag met het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing/lokale besturen/VVSG, enz.

De visie en het voorstel van inhoudelijke invulling dat uit dit traject voortvloeit, kan vervolgens worden meegenomen in de Werkgelegenheidsconferentie georganiseerd door de Minister van werk/DWSE met het lokaal werkgelegenheidsbeleid/activering niet-beroepsactieven via lokale besturen als thema (Timing: juni 2023). De sociale partners zullen een actieve bijdrage leveren aan deze werkgelegenheidsconferentie. Medewerkers van de SERV maken deel uit van de stuurgroep die dit event zal voorbereiden.

Andere dossiers op eigen initiatief

ARB

De SERV wil daarnaast tijd maken om (naast het werkgelegenheidsakkoord, lokaal arbeidsmarkt-/werkgelegenheidsbeleid, adviezen op vraag) nog één of meerdere thema's op eigen initiatief aan te pakken. Ook hier is het de bedoeling om, indien dit mogelijk zou zijn, toe te werken naar een advies. Het betreffende thema op de beleidsagenda krijgen/onder de aandacht brengen is echter ook een expliciete bedoeling.

Ook voor deze thema's wordt gekozen voor een brede aanpak: studiewerk, organisatie rondetafel/hoorzitting/studiedag. Voorlopig wordt alvast het thema langdurige herscholingstrajecten als thema naar voor geschoven. Mogelijkheden om herscholing te faciliteren worden verkend en verder besproken. De sociale partners denken verder na over bijkomende thema's in navolging van de output van de werkgelegenheidsconferentie, de leerstoel Kwaliteit van Werk, VIONA-onderzoeken, ... Dit materiaal zal daarom ook periodiek worden besproken.

Andere adviesvragen

De SERV zal zoals gebruikelijk adviesvragen van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement rond arbeidsmarktbeleid behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen. Het gaat o.a. over de onderstaande adviesvragen:

- Levenslang leren: Advies over driejaarlijks evaluatierapport opleidingsincentives / screening regelgeving
- Jobbonus: Adviesvraag over BVR aanpassing loongrenzen & minimumbedrag i.h.k.v. begroting (timing: eind 2022 / januari 2023)
- Advies over BVR Wijziging zorgkrediet.

3. Onderwijs en vorming

Levenslang leren

OND, ARB

In 2022 vormde een doorgedreven opleidingsbeleid één van de centrale blokken in het VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'. Dat illustreert het belang van levenslang leren voor de SERV: het is een essentieel instrument om mensen te activeren en inzetbaar te houden op de snel veranderende arbeidsmarkt, om te zorgen voor lerende organisaties en voor een sterkere leercultuur. Vanuit het Partnerschap Levenslang Leren ondersteunden de sociale partners ook de uitrol van het Actieplan levenslang leren, dat eind 2021 door de Vlaamse Regering werd bestemd. Eind 2022 wordt bovendien de evaluatie van de Vlaamse opleidingsincentives verwacht in het jaarrapport dat binnen de VOC wordt voorbereid. Die analyse gaat gepaard met een discussie over de relevantie van het huidige instrumentarium.

Ook in 2023 zal het thema 'levenslang leren' een centrale plaats innemen in het werkprogramma. Concreet zal de SERV:

- De activiteiten van het **Partnerschap Levenslang Leren en de uitrol van het Actieplan LLL** actief opvolgen, en dit met bijzondere aandacht voor drie prioriteiten: de leer- een loopbaanrekening (LLR), competentieprognoses en de invulling van het flankerend ondersteunend beleid (vlaggenschip 5). De activiteiten van het Partnerschap zullen binnen de SERV worden voorbereid.
- **Gedachtenwisseling onder sociale partners over de opleidingsincentives** in navolging van het volgende jaarrapport met bijzondere aandacht voor hiaten in het instrumentarium en gedeelde verantwoordelijkheid.

- Inspelen op afgerond **onderzoek**.
 - Begin '23 worden de resultaten opgevolgd van de screening van de regelgeving rond LLL. Dit kan aanleiding geven tot een advies op eigen initiatief.
 - Midden '23 is het Europees project 'green skills roadmap' afgerond. De resultaten van de studie worden opgevolgd om na te gaan of er vanuit de SERV kan worden op ingespeeld.
- Opportuniteiten benutten om belangrijke thema's onder de aandacht te brengen. LLL is één van de centrale thema's die Minister Brouns wil belichten tijdens het **EU-voorzitterschap**. Terzelfdertijd bereidt DWSE ook de OESO skills summit voor die naar Vlaanderen komt. De SERV kan dit voeden via een oproep aan de minister en de Vlaamse Regering.

Verdere stappen richting goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

OND

Duaal Leren is en blijft een prioriteit voor de Vlaamse sociale partners. Positief is dat het aantal leerlingen in duaal in 2022 (licht) steeg en dat duaal leren opstartte in het volwassenenonderwijs; knelpunten blijven het te eenzijdig aanbod en de instroom die sneller kan. In 2022 waren ook de eindtermen en de curriculumdossiers belangrijke dossiers voor de SERV (advisering in juli en oktober) met het oog op een breed vormende inhoud van studierichtingen en voor de aansluiting tussen onderwijs, verdere opleiding en arbeidsmarkt.

De SERV zal het thema van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in 2023 actief opnemen. De SERV zal in 2023 mee werk maken van:

- De **verankering van duaal leren** door in te zetten op instroom, beschikbaarheid van leerwerkplekken, programmatie, duaal lesgeven, ... en dat voor alle relevante onderwijsniveaus zowel binnen de SERV als binnen het Vlaams Partnerschap Duaal leren. De SERV volgt ook de impact van de inkanteling van Leren & Werken op, in het bijzonder in een grootstedelijke context.
- Aanbevelingen voor het finetunen van de Vlaamse Kwalificatiestructuur met het oog op **de versterking van curricula**, via informatiedeling en dialoog met stakeholders.
- Een initiatief m.b.t. **brede leerloopbaancompetenties**; doel is onder meer om het levenslang leren ingang te doen vinden van in het initieel (en voortgezet) onderwijs via leerloopbaanbegeleiding, werkpleklernen en aandacht voor 21ste -eeuwse vaardigheden, dit met betrokkenheid van jongeren (verder gaand op het SERV-advies '*Ondernemerscompetenties in het secundair onderwijs*' van mei '22 en de StIA-publicatie '*Ik wil een gids*' van juli '22).

'Skills changes lives': maatschappelijke waardering technisch en beroepsgericht (hoger) onderwijs

OND

In 2022 waren onder meer de resultaten van de peilingsproeven Project Algemene Vakken in de arbeidsmarktgerichte studierichtingen een zorg voor de SERV. Ook de onevenwichtige instroom in opleidingen in de dubbele en arbeidsmarktfinaliteit, met in het bijzonder de beperkte interesse voor STEM-opleidingen (STEM-Monitor 2022) vragen blijvende aandacht.

In 2023 zal de SERV:

- Een initiatief nemen m.b.t. **de aantrekkelijkheid van beroepsgerichte en technische (STEM-) opleidingen** of meewerken aan initiatieven die Vlaanderen breed genomen worden (cf. 'staten-generaal'). Dit is met het oog op meer maatschappelijke waardering. Thema's in deze context zijn: programmatie, partnerschappen voor infrastructuur- en expertisedeling, informeren van jongeren en ouders, kwantiteit en kwaliteit van werkplekleren, betrokkenheid sectoren, en innovatieve leerwegen.
- Een Ronde Tafel organiseren over **de sterktes van en de uitdagingen voor de graduaatsopleidingen** (HBO5), in samenwerking met betrokken partners uit volwassenen- en hoger onderwijs. Deze opleidingen zijn (1) een laagdrempelige trede op de leerladder voor jongeren en ouders voor wie dat doorstroomperspectief van belang is bij de studiekeuze in het secundair onderwijs, (2) een deel van de oplossing voor de invulling van knelpuntberoepen en (3) een laagdrempelig kwalificerend aanbod in het levenslang leren.

Onverminderde aandacht voor succesvolle leerloopbanen

OND

Eind 2022 was het wachten op een nieuw actieplan Vroegtijdig Schoolverlaten, waar de SERV in maart 2022 input voor leverde via het advies 'Gekwalificeerd loopt je toekomst gesmeerd'. De SERV werkte ook mee aan de Week van de Geletterdheid en bracht in september 2022 een advies uit 'Iedereen geletterd, iedereen mee'.

In 2023 zal de SERV:

- In het initiatief rond de leerloopbaancompetenties ook aandacht hebben voor **studiekeuze en leerloopbaanbegeleiding**. De initiële studiekeuze is een eerste stap in een enthousiasmerende en succesvolle leerloopbaan; in een cultuur van levenslang leren stopt het daar niet en dienen er later opnieuw keuzes m.b.t. scholing en opleiding gemaakt te worden.
- Een advies uitbrengen over het nieuw actieplan **Vroegtijdig Schoolverlaten** en daarbij in het bijzonder aandacht hebben voor preventie en de remediëring van vroegtijdig schoolverlaten via het beroepskwalificerende aanbod.

Andere adviesvragen en op te volgen thema's

OND

Naast adviezen en aanbevelingen op eigen initiatief, over bovenvermelde thema's, zal de SERV in 2023 advies uitbrengen over:

- Programmatie Secundair Onderwijs schooljaar '23-'24 in duale en niet-duale opleidingen in de dubbele en de arbeidsmarktfinaliteit in 2de en 3de graad. (Timing advies duaal eind januari 2023, gewoon voltijds midden februari 2023).
- Eindtermen.
- BVR/decreet Erkennen van deelkwalificaties.
- Duaal Leren:
 - hervorming van de incentives 'nieuwe premies kwalificerend werkplekleren' (cf. SERV-advies bij ontwerpdecreet) en 'leerlingenpremie alternierende opleidingen';
 - hervorming mentorluik.

De SERV blijft ook andere thema's en dossiers op het snijvlak onderwijs-arbeidsmarkt verder opvolgen zoals de STEM Agenda 2030, de RTC-werking met de Vlaamse RTC-Stuurgroep, Digisprong, Edusprong en Voorsprongfonds, de Vlaamse toetsen, de Week van de Geletterdheid 2023, Europese initiatieven zoals bv. de microcredentials en internationaal onderzoek o.a. van de OESO.

4. Sociale bescherming

Groeipakket

VSB

In het advies over het Programmadecreet Begroting 2023 nemen de sociale partners expliciet een engagement op om in 2023 binnen de SERV grondig overleg plegen over een evaluatie van het Groeipakket en mogelijke aanpassingen en aanbevelingen naar de beleidsperiode 2024 - 2029. Het Groeipakket wordt daarbij als een belangrijk instrument gezien voor de ondersteuning van gezinnen en de strijd tegen armoede. Hierbij zal ook aandacht gaan naar de uitdagingen voor de gezinnen met kinderen om arbeid en gezin te combineren.

Preventief gezondheidsbeleid

VSB

Preventief gezondheidsbeleid wordt door de sociale partners gezien als een belangrijk, maar soms onderbelicht thema binnen de Vlaamse bevoegdheden. Het gaat daarbij over fysieke én geestelijke gezondheid. Er is ook een link te maken met vermaatschappelijking van zorg waar de SERV stelt dat zorg al start vóór de grote zorgvragen en georganiseerd moet worden in een continuüm van zorg.

De focus ligt op de hefboomen die Vlaanderen zelf heeft zoals monitoring van resultaten van acties en campagnes, aanmoedigen en helpen van zorgverstrekkers om nog meer in te zetten op preventie, lokale aanpak via eerstelijnszones, aanpakken en vermijden van mattheuseffecten, hoe we het belang van preventie kunnen blijven zien, ... Ook de gezondheidsongelijkheid en ongelijke gezondheidsgeletterdheid zijn hier sterk mee verbonden (link met thema armoede). Er gaat zeker ook aandacht naar de specifieke uitdagingen naar jongeren toe.

Kinderopvang

VSB

Het is belangrijk om actief het thema kinderopvang te blijven opvolgen in het kader van het sociaal-economisch belang van kinderopvang, het SERV-advies van 2021, het Vroeg en Nabij traject en het voornemen van minister Crevits om kinderopvang te reorganiseren.

Het SERV-secretariaat is actief betrokken als procesbegeleider in het participatieve traject 'De grote kinderopvangwerf: Kinderopvang als Groeiplek' voor de operationele doorvertaling van de visie in de conceptnota 'Toekomstconcept kinderopvang in een geïntegreerd gezins- en

jeugdhulpbeleid'. Dit traject zal lopen tot maart 2024 en heeft meervoudige doelstellingen, zowel voor de lopende als voor de volgende legislatuur:

- concrete beleidsinitiatieven tijdens deze legislatuur door de minister vanuit de huidige crisis mét blik op de lange termijn visie rond kinderopvang;
- een memorandum en concrete input voor volgende legislatuur en;
- een conferentie over de toekomst van de kinderopvang in maart 2024.

Adviesvragen en op te volgen thema's

VSB

Armoede wordt als thema opgevolgd met een aantal expliciete initiatieven (o.a. toelichting over onderzoek VISA nominale armoede-indicator, opvolging VAPA) maar blijft ook een transversaal werkhema bv in het kader van het dossier Groeipakket, preventief gezondheidsbeleid (sociale gradiënt) en bij concrete adviesvragen.

De SERV zal zoals gebruikelijk *adviesvragen* van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement over sociale bescherming, welzijn en gezinsbeleid behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen.

Algemeen blijft de SERV in zijn advisering aandacht besteden aan de impact van beleidsinitiatieven op *diversiteit, armoede, kansengroepen, individualisering, sociale cohesie en e-inclusie*.

5. Economie en innovatie

Marktmacht in de (platform)economie

ECO

Marktmacht kan leiden tot onevenwichtige verhoudingen tussen ondernemingen en de consument opzadelen met een onaangepast aanbod en dito prijzen. Ook de digitale economie wordt geconfronteerd met de economische machtspositie van een aantal grote online platforms, met nefaste gevolgen voor de consument, werknemer en ondernemer. Via informatiesessies wil de SERV meer inzicht verwerven in het fenomeen van marktconcentratie en -dominantie en in de sociaaleconomische impact ervan.

ESG en de niet-financiële duurzaamheidsrapportering

ECO

De focus van de Europese Commissie op het verduurzamen van de Europese economie doet het belang en het bewustzijn toenemen van ESG-criteria (Environmental, Social, Governance), zowel bij ondernemingen, werknemers, burgers als overheden.

Thans zijn er tal van Europese initiatieven die rechtstreeks en onrechtstreeks gericht zijn op ondernemingen en verdere uitvoering zullen krijgen (duurzaamheidsrapportering, waardeketenbeheer, zorgvuldigheidseisen, Do No Significant Harm, ...). De verregaande complexiteit dat dit met

zich meebrengt, betekent dat ondernemingen zich daar tijdig op moeten voorbereiden, onder meer op het vlak van organisatie, digitalisering en databeheer. De Vlaamse overheid kan hierbij een faciliterende en sensibiliserende rol opnemen.

De Stichting Innovatie & Arbeid zal een verkennend onderzoek uitvoeren met focus op governance, transparantie en de verslaggeving als instrument. De SERV zal in een volgende fase een aantal beleidsaandachtspunten overmaken aan de Vlaamse regering.

Strategische autonomie als drijver van economische veerkracht

ECO

De coronacrisis, de Oekraïne-crisis en de energiecrisis hebben de afhankelijkheid van Europa en Vlaanderen voor strategische producten en kritische grondstoffen blootgelegd. Door de ingrijpende geopolitieke ontwikkelingen wordt open strategische autonomie een blijvend beleids-thema, ook in Vlaanderen. Voortbouwend op de eerdere werkzaamheden rond dit thema, zal de SERV de onderzoeks- en beleidsagenda verder opvolgen zich buigen over pistes die de weerbaarheid en veerkracht van het Vlaams economisch weefsel kunnen versterken.

Klimaattransitie Vlaamse industrie

ECO, ENO

Een klimaatneutrale economie tegen 2050 is in Vlaanderen een grote uitdaging omwille van onder meer de hoge bevolkingsdichtheid, de hoge export, relatief hoog energieverbruik, ... Op 25 maart 2022 introduceerde de Vlaamse Regering een beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma ter bevordering van de transitie tot een CO₂-arme en koolstofcirculaire Vlaamse industrie. De Vlaamse strategie over de industriële klimaattransitie gebeurt op basis van een vijfjaarlijkse programmanota na overleg met verschillende bestuursniveaus en maatschappelijke actoren. Via zijn vertegenwoordiging in het permanent overlegorgaan volgt de SERV de vorderingen in de voorbereiding van het Vlaamse programma op. De SERV zal hierover tevens advies uitbrengen.

Adviesvragen en op te volgen thema's

ECO

De SERV zal zoals gebruikelijk *adviesvragen* van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement rond het thema economie en innovatie behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen. Op basis van de BBT 2023 worden o.a. volgende besluiten en evaluaties gepland door het beleidsdomein EWI:

- BVR tot wijziging diverse steunmaatregelen wat betreft de opname van een rechtsbasis GDPR en tot oprichting databank beleidsinformatie ondernemen en innovatie
- Omvorming en actualisering van het Besluit Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap
- Besluit Vlaamse Regering tot regeling van het juridisch kader voor ruimtelijke economische projecten
- Besluit Vlaamse Regering tot bijsturing van de ecologiepremie plus en strategische ecologie-steun

- Besluit Vlaamse Regering tot toekenning van steun voor de stijgende energieprijzen t.g.v. de oorlog in Oekraïne
- Evaluatie financiering fundamenteel en basisonderzoek via FWO en BOF
- Evaluatie IOF en Tech Transfer bij de associaties
- Evaluatie beleidsagenda's Artificiële Intelligentie en Cybersecurity
- Evaluatie met het oog op de toekomst van het clusterbeleid: opmaak van een witboek met diverse mogelijke scenario's tegen begin 2024
- Evaluatie Contract Ondernemerschap en beleid ondernemerschapstimulering
- Evaluatie Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM).

6. Energie, klimaat en omgevingsbeleid

Grootschalige energie(renovatie)projecten

ENO (ARB)

De SERV werkt prioritair verder aan de concretisering van de eerdere vraag van de SERV naar grootschalige (renovatie)projecten 'cf. o.a. het SERV-advies 'Sleutels om de energiecrisis kort te sluiten'. Die werkzaamheden kunnen verschillende vormen aannemen.

- Relevante actoren rond dit thema worden samengebracht om oplossingen voor te stellen én te concretiseren.
- Er wordt bekeken in welke mate grootschalige projecten een (deel)oplossing kunnen zijn voor tekorten aan arbeidskrachten.
- Samen met de CRB en de andere gewestelijke sociaal-economische raden wordt gewerkt aan een eigen initiatief over renovatieprojecten in appartementsgebouwen en huurwoningen.
- Bepaalde subthema's rond grootschalige energieprojecten kunnen nader uitgediept worden zoals raakvlakken met het lokaal beleid, de lange termijnrenovatiestrategie, de betaalbaarheid van renovaties voor kwetsbare groepen, het klimaatadaptatiebeleid, ...

Energie-infrastructuur

ENO

Diverse initiatieven die de SERV neemt rond energie-infrastructuur bekijken hoe de planning en uitrol van infrastructuur in Vlaanderen kan verbeteren om die efficiënter, beter geïntegreerd en toekomstgerichter te maken.

Investerings in infrastructuur voor wonen, transport, onderwijs, zorg, energie, water, telecom, data, ... zijn cruciaal voor het sociaal-economisch leven. O.a. omwille van klimaatverandering, de transitie van het energiesysteem en vele andere maatschappelijke evoluties moet de infrastructuur herijkt worden. Maar de infrastructuurplanning gebeurt vaak in silo's, weinig transparant en niet altijd toekomstgericht. De vraag is hoe deze gigantische investeringsuitdaging best wordt aangepakt. Concreet kan er worden ingegaan op enkele beleidsvraagstukken zoals.

- De vraag hoe de energiegerelateerde infrastructuur (netten, productiecapaciteit ...) en in het bijzonder de investeringsplannen en planprocessen kunnen verbeteren. Hoe kan de link worden gelegd met grootschalige projecten (cf. supra), met andere infrastructuur, met lokale

planprocessen, met scenario-analyses, ... ? Hoe kunnen planprocessen o.a. bij Fluvius transparanter en beter onderbouwd worden? Hoe kan gegarandeerd worden dat de netinfrastructuur klaar is voor de energietransitie?

- De financiering van (net)investeringen en de link met de nettarieven;
- De verwachte oprichting van een Vlaamse Nutsregulator. Hierover worden diverse adviesvragen verwacht in 2023;
- De uitwerking van transportnetwerken voor CO₂. Hierover wordt eveneens een adviesvraag verwacht.

Energieprijzen

ENO

De SERV volgt de problematiek van de hoge energieprijzen en de energiecrisis van nabij op en zal daarover waar nodig en mogelijk voorstellen formuleren.

Energie-, woon-, milieu- en transportfiscaliteit

BFO, ENO

In het kader van het project rond fiscaliteit (cf. infra) zal de SERV ook bekijken hoe de energie-, woon-, milieu- en transportfiscaliteit toekomstbestendig geoptimaliseerd kunnen worden. De SERV kijkt daarbij diverse pistes en hun mogelijke impact.

Klimaatbeleid, klimaatadaptatie, waterschaarste en droogte

ENO

De SERV zal advies uitbrengen rond het geactualiseerde Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 en het Vlaams Klimaatadaptatieplan (samen Minaraad en/of SALV). Daarin wordt o.a. bekeken:

- in welke mate de rekeningen kloppen;
- of de plannen genoeg aandacht geven aan de bijhorende financieringsstrategie, de arbeidsmarkt- en onderwijsstrategie, ...

Onder de koepel klimaatadaptatie kunnen in functie van lopende processen of te verwachten adviesvragen, eventueel samen met de Minaraad, verder volgende subthema's aan bod komen:

- Waterschaarste en droogte:
 - Toepassing 'fit for use' principe (verder bouwend op basisadvies 2020): afweging welke waterbronnen wanneer wel/niet gebruiken, stimulering circulair watergebruik, afstemming tarieven verschillende waterbronnen cf. studie i.o.v. De Vlaamse Waterweg over captatie oppervlaktewater (relevant voor grote bedrijven én drinkwaterbedrijven en dus huishoudens);
 - Evaluatie reactief afwegingskader ("afschakelplan").
- Blauwgroene infrastructuur o.a. in steden / inrichting openbare ruimte in functie van klimaatadaptatie (hitte-eiland, nood aan groen, collectieve oplossingen watertekort/overlast, ...).

Optimalisering omgevingsinstrumentarium

ENO + andere adviesraden

Er lopen momenteel verschillende beleidstrajecten met het oog op de optimalisering van het omgevingsinstrumentarium. Belangrijk is dat bij deze evaluaties naast efficiëntie ook aandacht uitgaat naar effectiviteit van het instrumentarium. Waar relevant zal samengewerkt worden met andere adviesraden.

Het betreft onder meer volgende onderwerpen.

- De evaluatie decreet/besluit complexe projecten (op eigen initiatief met MORA en SARO).
- De optimalisering van het omgevingsvergunningsdecreet (adviesvraag).
- Handhaving: de toetreding kaderdecreet Vlaamse handhaving en verbetervoorstellen inzake samenwerking tussen inspectiediensten (adviesvraag).
- De modernisering van de MER-reglementering.

Andere adviesvragen en op te volgen thema's

ENO

De SERV zal zoals gebruikelijk *adviesvragen* van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement over de thema's energie, klimaat en omgeving behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen.

De SERV volgt daarnaast relevante thema's op zoals Vlaanderen Circulair, CIW (integraal waterbeleid), onderzoek door het Vlaams Planbureau Omgeving, de stroomgroepen, enz.

7. Werking overheid – beter bestuur

Staatshervorming – samenwerking federaal-regio's

DB/HOR/BFO

De Vlaamse sociale partners zullen in 2023 het overleg in de SERV verder zetten over een 7^e staatshervorming en een betere samenwerking federaal-regio's. De focus ligt op het organiseren en voeren van de discussie tussen en bij de sociale partners. Gaandeweg zal worden bekeken hoe en wanneer de SERV met de resultaten van dit overleg naar buiten treedt.

Daarbij zal ook aandacht gaan de finalisering en verder opvolging van de SERV-oproep en het rapport over betere samenwerking tussen alle overheden en van het SERV-rapport over de werking van de bijzondere financieringswet (BFW).

De SERV volgt tevens de politieke en ambtelijke werkzaamheden verder op en zal in de loop van 2023 verdere gesprekken en webinars met betrokkenen en specialisten Staatshervorming organiseren.

Tijdens de huidige legislatuur werden en worden belangrijke stappen gezet rond versterkt lokaal beleid en de verhouding tussen lokale besturen en het Vlaamse niveau (wijziging decreet lokaal bestuur, stimulering fusies, regiovorming, Commissie Decentralisatie, ...). De achterliggende doelstellingen zijn telkens de bestuurlijke verrommeling tegengaan, de bestuurskracht van lokale besturen verhogen en hun wendbaarheid, klantgerichtheid en innovatievermogen versterken als volwaardige partners van de Vlaamse overheid.

Deze ontwikkelingen leiden op zich weer tot nieuwe vraagstukken en uitdagingen, niet in het minst over de implicaties ervan voor belangrijke sociaal-economische beleidsdomeinen, de verhouding en het samenspel tussen het lokale, bovenlokale en Vlaamse niveau en de rol en betrokkenheid van stakeholders en in het bijzonder van de sociale partners.

De SERV volgt de ontwikkelingen en discussies van nabij op, en zal hierover overleg organiseren met o.a. het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing en de VVSG, ook ondersteunend aan en aanvullend op de initiatieven rond lokaal arbeidsmarktbeleid en lokale grootschalige (renovatie)projecten (zie verder).

Werking van de Vlaamse overheid

De structurele verbetering van de werking van de Vlaamse overheid wordt een belangrijk thema in aanloop naar de volgende verkiezingen en bij de vorming van de nieuwe Vlaamse Regering. De Vlaamse overheid is reeds gestart met een interne analyse in het kader van haar bijdrage voor de volgende Vlaamse Regering. In uitvoering van Vlaamse Veerkracht loopt wordt er gewerkt aan de uitdaging 'het slagkrachtiger en efficiënter maken van de Vlaamse overheid'. Er werd een spending review opgestart over optimalisering van de organisatiestructuur van de Vlaamse overheid met focus op de uitbreiding van de centrale dienstverlening. Binnen het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing is er het project 'een toekomstgerichte organisatie voor de Vlaamse overheid'. En ook de gevolgen van scenario's over lokale besturen voor de Vlaamse overheid staan op de agenda van het Steunpunt.

De stem van de SERV mag in dit debat niet ontbreken. De SERV wil dan ook een belangrijke bijdrage doen rond de brede problematiek van het functioneren van de Vlaamse overheid. Dat zal gebeuren via drie sporen.

- Specifieke initiatieven en/of (korte) adviezen over deelthema's. Mogelijke thema's zijn de toegankelijkheid van de publieke dienstverlening, de vermindering van de inhoudelijke regeldruk en vereenvoudiging van administratieve processen (cf. project 160 van Vlaamse Veerkracht), de kwaliteit van de BBT's, de rol en kerntaken van de overheid, ...
- Een reeks interviews met experts en sociale partners over de werking van de Vlaamse overheid.
- Een bundeling en actualisering van het SERV-acquis op vlak van 'werking overheid' tegen eind 2023.

Digitale overheid - Vlaamse datastrategie

HOR

In de eerste helft van 2023 zal de SERV een advies en rapport finaliseren over het thema interoperabiliteit. Dit is het vermogen van wet- en regelgeving, organisaties, data en informatiesystemen om op een goede manier met elkaar te communiceren en vlot informatie te delen. Interoperabiliteit (zowel in de publieke sector als publiek-privaat en privaat-privaat) kan zorgen voor een meer gestroomlijnde data-uitwisseling, betere coördinatie en grote efficiëntiewinsten.

In 2023 zal ook Vlaamse datastrategie en het Vlaams data-actieplan 2022 worden geëvalueerd waarover de SERV eerder adviseerde, in het kader van de opmaak van het data-actieplan 2023. De SERV zal (naast de VLIR en anderen) betrokken worden in de op te richten “reflectiegroep Vlaamse Datastrategie”. De SERV zal een advies uitbrengen over dat data-actieplan 2023, in opvolging van de eerdere adviezen en de adviezen over het belang van betere data voor sterk beleidsonderzoek en goed bestuur. Daarbinnen zal ook aandacht gaan naar het belang van cybersecurity en de verzekerde toegankelijkheid van de (niet digitale) publieke dienstverlening.

Adviesvragen en op te volgen thema's

HOR

De SERV zal zoals gebruikelijk adviesvragen van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement rond werking Vlaamse overheid, binnenlands bestuur en beter bestuur behandelen en de beleidsontwikkelingen opvolgen.

(Andere) thema's die de SERV van nabij zal opvolgen zijn de werkzaamheden rond vermindering van regeldruk en administratieve vereenvoudiging (project van Vlaamse Veerkracht), het beleid inzake Vlaamse Statistieken (via de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken, RVOS), de aangekondigde uitgaventoetsingen, het InnovatieNetwerk Overheid, enz.

8. Begroting en fiscaliteit

Begrotingsadvies en begrotingsrapport

BFO

De basisopdracht van de SERV voor het begrotingsbeleid blijft het *begrotingsadvies* over de komende begroting van jaar x (in juli van het jaar x-1) en het *evaluatierapport over deze begroting* (in januari of februari van het jaar x, na bespreking en goedkeuring van deze begroting in het Vlaams Parlement in december x-1).

Deze basisopdracht wordt ook in 2023 verdergezet.

Adviesvragen en op te volgen thema's

BFO

De SERV zal zoals gebruikelijk *adviesvragen* van de bevoegde minister, de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement over het thema begroting en fiscaliteit behandelen, naast uiteraard het *opvolgen van de beleidsontwikkelingen*.

De aangekondigde hervorming van het *Europees begrotingskader* (Stabiliteits- en Groeipact SGP), te realiseren tegen de zomer 2023 (inwerkingtreding tegen 2024), zal een aanzienlijke impact hebben op het Vlaamse en Belgische begrotingsbeleid. De SERV zal deze ontwikkelingen, en de vertaling van de wijzigingen op federaal en regionaal niveau, opvolgen en uitwerken in zowel zijn adviezen als rapporten.

Van groot belang daarbij is de snelle groei van de Vlaamse schuld en het *Vlaamse schuldbeleid*. Vandaag is immers duidelijk dat de geldende Vlaamse schuldnormering achterhaald is door de budgettaire impact van de corona- en energiecrisis. Een schuldnormering zal tevens van belang zijn voor de Europese begrotingsopvolging.

Heroverweging van de Vlaamse fiscaliteit

BFO

Met het oog op de gezondmaking van de Vlaamse overheidsfinanciën stelde de SERV in zijn begrotingsadvies 2021 dat een grondige evaluatie van zowel de ontvangsten- als uitgavenzijde van de Vlaamse begroting aan de orde is. De SERV zal daarom in 2023 een reeks rapporten uitwerken met als gemeenschappelijke noemer een analyse en mogelijke heroverweging van het Vlaamse fiscale beleid. Naast deelrapporten zal de SERV een afsluitend eindrapport opmaken met naast een synthese van de deelrapporten ook een vooruitblik naar de beleidsprioriteiten voor de volgende legislatuur.

Staatshervorming – Bijzondere Financieringswet (BFW)

DB/ BFO

De SERV brengt in het kader van het overleg over een mogelijke volgende staatshervorming (cf. supra) de financiering van gewesten als gemeenschappen via de Bijzondere Financieringswet (BFW) in kaart, inclusief de dynamiek van deze ontvangsten in de komende decennia.

De SERV zal de budgettaire ontwikkelingen en discussies over de BFW in 2023 verder opvolgen. Volgende stappen worden opnieuw gezet in opdracht van en na overleg met de sociale partners.

9. Internationaal

Een betrouwbare partner in het internationale beleidsveld

INT

Het streefdoel is om de belangrijke positie van de Vlaamse sociale partners als structurele partner binnen het Vlaamse internationale beleidsveld te versterken. De SERV ondersteunt het Vlaams buitenlands beleid en vindt een grotere betrokkenheid van Vlaanderen bij het maken van

Europese en mondiale afspraken aangewezen. In zoverre de beslissingen van internationale fora een directe en wezenlijke invloed hebben op de sociaal-economische omgeving in Vlaanderen, beschouwt de SERV het als zijn kernopdracht zijn stem te laten gelden.

Opvolgen Europese en internationale (beleids)ontwikkelingen

INT ism andere commissies

Als sociaal-economisch overlegorgaan verzamelt de SERV actief informatie over gerelateerde internationale en Europese (beleids)ontwikkelingen.

De SERV zal zijn internationale focus bij de dagelijkse advies- en overlegopdracht versterken, zijn monitoring van de internationale socio-economische ontwikkelingen als inspiratie voor het advieswerk verder zetten en de reflex tot terugkoppeling naar internationale aspecten, globalisering en het Europese en supranationale beleid verdiepen.

Binnen dat kader zal de SERV het komende jaar twee events organiseren met als doel op een actieve manier kennis te delen tijdens twee belangrijke Europese beleidsmomenten.

- Het eerste beleidsmoment (in de lente) betreft de publicatie van de landspecifieke aanbeveling voor België in het kader van het Europese Semester. De landspecifieke aanbevelingen omvatten beleidsadvies voor het stimuleren van groei en banen, met behoud van gezonde overheidsfinanciën, op tal van sociaaleconomische thema's.
- Het tweede beleidsmoment (in de herfst) betreft de publicatie van het werkprogramma van de Europese Commissie met haar beleidsprioriteiten voor het komende jaar.

Belgisch Europees voorzitterschap voorbereiden

INT ism andere commissies

Van januari tot juni 2024 zal België het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie bekleden. Het Europees voorzitterschap biedt een unieke kans om meer invloed uit te oefenen op de Europese agenda.

De SERV engageert zich om de prioriteiten van de Vlaamse Regering tijdens het Europees voorzitterschap op te volgen. Tegelijk zullen de Vlaamse sociale partners ook eigen aandachtspunten naar voor schuiven.

Sociaal overleg internationaal uitdragen

INT

Als sociaaleconomisch overlegorgaan houdt de SERV internationaal de vinger aan de pols van ontwikkelingen in het sociaal overleg.

De SERV geldt op internationaal vlak als een goed voorbeeld van sociaal overleg en faciliteert in dat kader de internationale beleidsafstemming en benchmarking door actieve participatie in internationale netwerken en projecten. De SERV wil zich blijvend profileren en engageren in internationale projecten en partnerschappen vanuit de overtuiging dat internationale samenwerking en uitwisseling van knowhow cruciaal zijn.

Opvolging internationale projecten en netwerken van sociaal-economische overlegorganen

INT

De SERV zal deelnemen aan de jaarlijkse internationale arbeidsconferentie van de IAO. Er wordt samengewerkt met DKBUZA (COORMULTI-vergaderingen) om de internationale arbeidsconferentie voor te bereiden.

Naast de IAO zal de SERV ook contacten met de SER-Nederland en gelijkaardige zusterorganisaties binnen Europa, alsook met de andere regionale sociaaleconomische raden in België verder onderhouden.

10. VESOC-overleg

De sociale partners vinden het erg belangrijk dat zij proactief worden betrokken bij de uittekening van het beleid en de regelgeving en bij de bijsturingen in het beleid. Het VESOC-overleg moet daartoe bijdragen en ook leiden tot VESOC-akkoorden.

De sociale partners vragen dan ook voldoende ruimte voor het sociaal overleg en een sterk, volwaardig overleg in VESOC en in de VESOC-werkgroep als eerste forum van beleidsvoorbereiding, -bepaling en -evaluatie voor de sociaal-economische materies waarvoor Vlaanderen bevoegd is. De inhoudelijke agenda voor VESOC en voor de VESOC-werkgroep worden in overleg met de Vlaamse Regering vastgelegd.

Deel 2: Stichting Innovatie & Arbeid

De Stichting Innovatie & Arbeid maakt deel uit van de SERV en voert onderzoek uit in opdracht van en voor de Vlaamse werkgevers- en werknemersorganisaties. De Stichting Innovatie & Arbeid doet praktijkgericht onderzoek en verspreidt de onderzoeksinzichten naar de werkgevers- en werknemersorganisaties en naar ondernemingen, organisaties en sectoren.

Het onderzoek is rond drie thema's geclusterd:

- arbeidsmarkt en innovatie in ondernemingen en organisaties
- werkbaar werk en langere loopbanen
- ondernemerschap, economie en innovatiebeleid.

1. Onderzoeksprojecten 2023

Lopend project – Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2023 – uitvoering meting bij werknemers en zelfstandige ondernemers

Timing: mei 2022– januari 2024

De SERV-werkbaarheidsmetingen zijn in 2023 reeds aan hun zevende editie (werknemers) resp. zesde editie (zelfstandige ondernemers) toe. Zoals in 2019 zal deze keer opnieuw een staal van 40.000 werknemers en 12.000 zelfstandig ondernemers (met een schriftelijke vragenlijst) benaderd worden.

Terwijl in de tweede jaarhelft van 2022 reeds een reeks voorbereidende werkzaamheden werd uitgevoerd (goedgekeurd aanvraagdossier bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, inhoudelijke finetuning vragenlijsten, afstemming/afspraken met alle bij het surveyproces betrokken externe partners,...), start begin januari 2023 de feitelijke dataverzameling. Op het einde van het jaar kan de basisrapportering van de onderzoeksresultaten verwacht worden.

De gedetailleerde planning van de opeenvolgend fazen/werkzaamheden in het onderzoek ziet er al volgt uit:

- januari - medio februari: steekproeftrekking, logistieke voorbereiding van de enquête en realisatie van het survey-materiaal (druk en personalisatie enquêtebundels);
- medio februari – medio mei: feitelijke bevraging van werknemers en zelfstandige ondernemers in drie golven (initiële zending, herinneringskaartje, rappel) waarbij parallel de gerouterde enquêtes worden gescand en de gegevens in spss-format worden gecodeerd;
- medio mei – juni: cleaning van de ruwe data en opbouw van de onderzoeksbestanden;
- juli - oktober: uitvoering analyses en rapportering van indicatoren en aanvullende onderzoeksresultaten (inclusief methodologisch dossier);
- november – januari (2024): ruggespraak met de sociale partners over en aflijnen van duiding bij/verklaring van cijfers en evoluties en voorbereiding externe presentatie/bekendmaking van

belangrijkste vaststellingen – aparte communicatiemomenten over de werkbaarheidsmeting bij werknemers en zelfstandige ondernemers.

Onderzoek opgevolgd door ARB en het SERV-dagelijks bestuur

Vorbereiding sectorale werkbaarheidsmetingen 2025

Timing: mei 2023 – dec 2024

In 2021 werden door de Stichting Innovatie & Arbeid sectorale werkbaarheidsmetingen uitgevoerd in de hout- en meubelnerverheid en bij de bedienden uit de internationale handel, het vervoer en de logistiek. De sociale partners evalueerden dit pilootproject positief. Er werd beslist om de werkbaarheidmonitoring post-Pact2020 volgens een gemengde cyclus te organiseren met een vierjaarlijkse arbeidsmarktbrede survey en tussentijds sectorale meettrajecten. De Stichting kreeg de opdracht om voor 2025 onderzoeksruijnte te reserveren voor vier of vijf sectoren die op een dergelijke dienstverlening willen beroep doen.

In 2023 moeten de eerste vorbereidende stappen gezet worden voor deze sectorale meetronde 2025 met de screening van geïnteresseerde sectoren, de selectieprocedure en een verkenning van de inhoudelijke accenten en de praktische aanpak van de meting met de betrokken sectorpartners.

Onderzoek opgevolgd door ARB en het SERV-dagelijks bestuur

Lopend project – Trendrapport Freelancers op de Vlaamse arbeidsmarkt. Een update 2017-2022

Timing: april 2022 - maart 2023

In 2022 werd het update onderzoek opgestart naar de inzet van freelancers op de Vlaamse arbeidsmarkt. Freelancers verstrekken diensten aan ondernemingen als zelfstandige zonder personeel op tijdelijke- of projectbasis. Het kwantitatieve en kwalitatieve onderzoek brengt de evolutie in kaart van de structurele inzet van dit bedrijfsmodel en van de arbeidsmarktpositie van freelancers. Ook wordt gekeken naar de mogelijke impact hierop van actuele trends zoals de corona context, de energiecrisis of de arbeidsmarktkrapte.

De update gebeurt in lijn met het eerste rapport, aan de hand van geselecteerde statistieken van de FOD Economie. We putten daarnaast uit de gegevens van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor waarin ook de zelfstandigen zonder personeel (zzp) worden bevraagd. Er wordt ook aangeknoopt met de informatie uit de Ondernemingsenquête editie 2021 met betrekking tot de inzet van flexibele statuten in de ondernemingen.

De achtergrondinformatie over goed opdrachtgeverschap wordt geactualiseerd.

Het onderzoek kan een aanzet bieden voor de sociale partners om binnen de SERV de vinger aan de pols te houden en verdere initiatieven te nemen.

Onderzoek opgevolgd door expertengroep

Lopend project – Ondernemingsenquête 2021

Timing: november 2020 - maart 2023

In 2021 is de achtste editie van de Ondernemingsenquête uitgevoerd. Er gebeurde een telefonische bevraging bij een representatief staal van 1657 ondernemingen en organisaties uit Vlaanderen en (Nederlandstalig) Brussel. De enquête meet de evolutie in de tijd van de competentiegerichtheid van ondernemingen en organisaties (indicator ICO), de mate waarin en wijze waarop ondernemingen flexibele arbeid inzetten en de aanpassingen die ondernemingen hebben doorgevoerd ten gevolge van corona.

Het rapport over de evolutie in digitalisering in ondernemingen en organisaties en het methodologisch rapport worden opgemaakt in het begin van 2023.

Onderzoek opgevolgd door de expertengroep van de Ondernemingsenquête en voor specifieke thema's door de betreffende SERV-commissies.

Lopend project – Inclusief ondernemen in samenwerking met sectoren

Timing: mei 2022 - maart 2023

De krapte op de arbeidsmarkt noopt ons op een andere, meer inclusieve manier te ondernemen om zo alle onbewuste mechanismen van uitsluiting weg te werken.

In het kader van de addenda non-discriminatie en inclusie van de sectorconvenanten wordt een onderzoek uitgevoerd in samenwerking met de intersectorale adviseur non-discriminatie en inclusie en de sectorconsulenten.

Specifiek heeft de Stichting samen met de sectorconsulenten per sector een aantal ondernemingen en organisaties bevraagd over hun noden, behoeften en inspirerende praktijken rond inclusief ondernemen. Hierdoor bekomen we bottom-up en per sector actuele inzichten rond wat er leeft rond dit thema. Deze input dient om de actieplannen in het kader van sectorconvenanten op een relevante en realistische manier vorm te geven alsook om bredere inzichten te verwerven rond inclusief ondernemen.

De output wordt dus zowel 'intern' gebruikt door de sectorconsulenten maar zal in de vorm van een onderzoeksrapport ook breder dienen om aandachtspunten te formuleren naar overheid, sociale partners en andere arbeidsmarktactoren.

De Commissie Diversiteit volgt de uitrol van de addenda non-discriminatie en inclusie in de sectoren op en zal ook actief bijdragen aan dit onderzoek van de Stichting. De onderzoeksresultaten kunnen tevens inspiratie bieden voor een aantal beleidsaanbevelingen vanuit de Commissie Diversiteit.

Onderzoek opgevolgd door expertengroep met terugkoppeling naar de commissie Diversiteit

Lopend project – Anders Organiseren 2.0

Timing: september 2021 – april 2023

Het ESF Agentschap Vlaanderen/Europa WSE ontwikkelde een nieuwe aanpak voor het opvolgen en ondersteunen van ondernemingen bij projecten gericht op het verhogen van het leer- en aanpassingsvermogen van organisaties en op het verbeteren van de werkbaarheid voor de werknemers. Concreet gaat het om de oproep Anders Organiseren 2.0 gericht op het herinrichten van de organisatiestructuur en/of het aanpassen van de cultuur binnen de organisatie.

Een Raad van Wijzen volgt de ondernemingen in de loop van de duurtijd van het project (tot eind 2022) op. De Stichting voorziet in één van de vier leden van de Raad van Wijzen. De bedoeling is om de ondernemingen te begeleiden en kennis op te doen over hoe veranderingstrajecten het beste worden aangepakt en welke interventies tot goede resultaten leiden.

De Stichting Innovatie & Arbeid maakt een rapport over het project samen met het ESF Agentschap Vlaanderen/Europa WSE.

Terugkoppeling projectresultaten naar ARB

Loopbaanontwikkeling op de werkvloer (werknemerschap deel twee)

Timing: februari 2023 – december 2023

Het aantrekken, houden én doen groeien van medewerkers is vandaag meer dan ooit een uitdaging gezien de snelheid en complexiteit van de arbeidsmarktveranderingen. Jobs en vaardigheden veranderen snel waardoor werkgevers en werknemers flexibel met die veranderingen moeten omgaan om relevant te blijven. Jobzekerheid maakt steeds meer plaats voor werk- en loopbaanzekerheid. Het is belangrijk dat werknemers zo vroeg mogelijk en in samenspraak perspectieven krijgen, wendbaar kunnen blijven, leerbehoeften en leermogelijkheden zien, groeien en ontwikkelen om met de organisatie mee te groeien. Afstemming tussen werkgever/leidinggevende en werknemer zijn van groot belang.

Uit het eerste onderzoek rond werknemerschap – met de focus op jonge werknemers – bleek het grote belang van ontwikkeling en groei op de werkvloer. Het psychologisch contract is hiervoor een hefboom. Het gaat over een ongeschreven kader tussen werkgever en werknemer waarin zaken zoals wederzijdse verwachtingen en doelstellingen op vlak van ontwikkeling worden afgestemd.

Hoe krijgt loopbaanontwikkeling in de praktijk vorm? Wat werkt goed en welke zaken lopen moeilijk? We doen een kwalitatief onderzoek naar praktijken en ervaringen in ondernemingen en organisaties, vanuit het perspectief van werkgevers en werknemers. We brengen goede voorbeelden in kaart en geven inzichten in hoe loopbaanontwikkeling op de werkvloer wordt aangepakt. We kijken zowel naar het niveau van individuele werknemers en teams als naar dat van een onderneming of organisatie die hierrond een beleid uitwerkt. We kijken ook naar de wisselwerking tussen formeel en informeel leren, tussen formele en informele instrumenten, tussen externe en interne begeleiding en expertise.

Op basis van deze praktijkervaringen kunnen een aantal concrete aandachtspunten voor ondernemingen en beleidsactoren worden geformuleerd.

Onderzoek opgevolgd door expertengroep

Environmental, Social & Governance rapportering bij Vlaamse ondernemingen

Timing: april 2023 - december 2023

Als afkorting van 'environmental, social and governance', staat ESG voor het gebruik van milieu-, sociale en governance-factoren om als organisatie vorderingen te maken op het vlak van duurzaamheid. Aan de hand van ESG -criteria wordt de duurzaamheid en de ethische weerslag van een investering in een bedrijf of in een economisch veld beoordeeld en gemeten.

De implementatie van Europese wetgeving in Vlaanderen voorziet een gefaseerd pad waarbij uiteindelijk op termijn elke onderneming een ESG-rapportage zal moeten opmaken. Het aspect van 'good governance', met bijhorende transparantie en goede rapportering is hierbij essentieel. Op dit ogenblik is nog niet duidelijk welke omkadering de Vlaamse overheid hiervoor zal uittekenen of op welke wijze bedrijven zich hierop best voorbereiden. Een gezamenlijk project van de Stichting en de SERV beoogt dit proces in kaart te brengen en sensibiliserende initiatieven te ontplooiën.

Aanpak: literatuurstudie, interviews good practices en experts. De Stichting brengt de belangrijkste bevindingen samen in een rapport.

Opvolging door ECO of expertengroep

Familiebedrijven in Vlaanderen: uitdagingen & opportuniteiten

Timing: januari 2023 – november 2023

Met dit onderzoek willen we dieper duiken in de realiteit van familiebedrijven in Vlaanderen. Hoe kunnen we familiale ondernemingen definiëren en onderscheiden? Welke positie nemen ze in Vlaanderen in? Welke uitdagingen, opportuniteiten en strategieën zien we in dit type van ondernemerschap? Waarin verschillen deze van niet-familiale bedrijven? Op welke manier zijn deze zaken de voorbije decennia veranderd?

Via een kwalitatief, verkennend onderzoek brengen we de visie en praktijken van een aantal familiebedrijven in Vlaanderen in kaart. We doen dit onder andere door diepte-interviews met bedrijven (werkgevers en werknemers) en met experts. We verzamelen ook relevant cijfermateriaal uit bestaand onderzoek en bestaande databanken.

Subthema's waar we voorlopig aan denken zijn:

- overnemen en overlaten van familiebedrijven (opvolgingsproblematiek);
- aandeelhoudersstructuur (generaties, familiale takken);
- inzet van familieleden in bestuurlijke functies (management, raad van bestuur) en MVO en familiale governance (familieraad, familiale charter);
- competentie- en innovatiebeleid;

- familiebedrijven van ondernemers met een migratieachtergrond.

Bedrijven uit de landbouwsector kunnen in dit onderzoek worden meegenomen.

Onderzoek opgevolgd door een expertengroep

Strategieën van ondernemingen om met arbeidsmarktkrapte om te gaan kwantitatief in kaart gebracht

Timing: mei 2023 - mei 2024

Door de arbeidsmarktkrapte wordt het moeilijker om functies ingevuld te krijgen en te houden. Welke (tussentijdse) maatregelen of oplossingen nemen ondernemingen en organisaties op de werkvloer om de dienstverlening en productie te blijven garanderen binnen deze context van arbeidsmarktkrapte?

Via verkennende gesprekken bij ondernemingen en organisaties krijgen we inzichten in de verschillende soorten strategieën die gehanteerd worden en de daarbij horende knelpunten of opportuniteiten. Via een (online) enquête bij ondernemingen en organisaties brengen we die strategieën ook cijfermatig in kaart.

We gebruiken ook bestaand onderzoek om ons kwantitatief luik vorm te geven, zoals de recente VIONA-studie over herdenken van jobs, het geplande VIONA-onderzoek over een productiviteitsagenda voor Vlaanderen, het eigen onderzoek rond freelancearbeid en onze Ondernemingsenquête 2021 die inzicht geeft in de flexibele inzet van arbeid.

Onderzoek opgevolgd door een expertengroep

Innovatiecultuur: hoe doe je dat in de praktijk ?

Timing: januari 2023 - december 2023

Als bedrijf en organisatie is het cruciaal om blijvend in te zetten op innovatie om de huidige positie op de markt te behouden en versterken voor de toekomst. Product-, dienst- en procesinnovatie helpen meerwaarde te bieden aan je klant of gebruiker waardoor je als organisatie relevant blijft. Innovatie kan ook gaan over het business- en netwerkmodel, de arbeidsorganisatie en -cultuur. Maar hoe doe je dat in de praktijk? Waarom en hoe beginnen organisaties en bedrijven aan innovatie? Hoe zorg je voor innovatie waarbij alle werknemers mee zijn?

De Stichting Innovatie & Arbeid krijgt de kans om als observator/onderzoeker deel te nemen aan de [Community of Practice 'Innovated by Design'](#) georganiseerd door WAAI vzw. Een twintigtal innovatiemanagers nemen in deze community deel aan een traject van één jaar waarin ze kennis delen en door experts begeleid worden in specifieke innovatie-topics. De Stichting neemt deel aan het volledige traject en giet de bevindingen in een verslag.

Planning:

- Deelname aan 6 workshops: januari – maart – mei – juli – september – november 2023
- Doorlopend: gesprekken met experts en met deelnemende organisaties
- December 2023: eindverslag en met expertengroep afstemmen over verdere stappen

2. Valorisatie-activiteiten

De Stichting Innovatie & Arbeid hecht veel belang aan een brede valorisatie van haar onderzoek. Het onderzoek wordt immers opgezet om tot concrete resultaten en toepassingen in het bedrijfsleven en op de werkvloer te kunnen bijdragen. De onderzoeksresultaten worden op een zo ruim mogelijke en praktische wijze ten dienste gesteld van sociale partners en andere belanghebbenden.

Event werkbaar werk

Timing: september 2022 – maart 2023

Op woensdag 29 maart 2023 zal de Stichting Innovatie & Arbeid/SERV, samen met de Vlaamse overheid, een event werkbaar werk organiseren. Het event bouwt voort op het event “Werkbaar Werkt!” dat georganiseerd werd in 2019.

Het doel van het event is intermediairs bereiken en hen ondersteunen om organisaties en ondernemingen in Vlaanderen aan te zetten tot actie rond het thema werkbaar werk.

Het aanbieden van kwaliteitsvolle jobs is een belangrijke sleutel om relevant en aantrekkelijk te zijn voor nieuwe arbeidskrachten én om de medewerkers die al aan de slag zijn, duurzaam aan de slag te kunnen houden. Het helpt ziekte, uitval en vroegtijdige uittrede voorkomen. Thema's als (preventie van) burn-out en de belangrijke rol van de leidinggevende worden in de concrete invulling van het event maximaal meegenomen.

Het doelpubliek zijn intermediairs, namelijk diegenen die tot het netwerk van ondernemingen en organisaties behoren: HR professionals, consultants werkbaar werk, externe preventie-adviseurs, sociaal verzekeringsfondsen, sectorconsulenten, werkgevers- en werknemersorganisaties. We hebben plaats voor 250 deelnemers.

Vernieuwing website werkbaarwerk.be

Timing: september 2022 – maart 2023

We vernieuwen de website werkbaarwerk.be met als doel de inhoud te actualiseren en gebruiksvriendelijker te maken voor de verschillende doelpublieken. We integreren de info voor de sectoren en de intersectorale werking.

- We voorzien meer concrete tips en tricks, zowel tips en tricks voor medewerkers en zelfstandige ondernemers zelf als voor de bezoekers die geïnteresseerd zijn in de aanpak op organisatieniveau.
- We leiden bij de thema's gerichter toe naar goede voorbeelden en handige tools.
- We zorgen dat de specifieke topics waar gebruikers naar zoeken meer op de voorgrond komen te staan.

- We voegen de burn-out-assessmenttool toe op de website.
- We maken nieuwe train-the-trainervideo's rond diverse thema's en zorgen voor meer toegankelijk begeleidend lesmateriaal.
- We passen eind 2023- begin 2024 de website aan o.b.v. de nieuwe cijfers van de werkbaarheidsmonitor.
- We breiden de interactieve datatool met enkele bijkomende topics uit (o.a. haalbaarheid om tot aan de pensioenleeftijd te werken).

Samenwerking met de intersectorale werking rond campagne werkbaar werk en materiaal voor sectoren

Timing: oktober 2022- juni 2023

De Stichting Innovatie & Arbeid werkt samen met de intersectorale adviseur werkbaar werk en de sectorconsulenten aan de uitwerking en lancering van een campagne werkbaar werk die in maart 2023 wordt gelanceerd. Het gaat onder meer over de uitwerking van promotiemateriaal en ook van thematische fiches die in de vorm van een toolbox door de sectorconsulenten verspreid worden bij de ondernemingen en organisaties.

Vormingen, workshops en gastcolleges op maat

Timing: doorlopend

De Stichting zal opnieuw verschillende vormingen over werkbaarheid en andere onderzoeksthema's organiseren op basis van vragen van sociale partners en derden (opleidingen vakbondsafgevaardigden en/of secretarissen, preventieadviseurs, HR-managers, opleidingsverantwoordelijken, kmo's, sectorfondsen, sectorconsulenten, docenten/studenten van universiteiten en hogescholen, ...)

Valorisatie gegevens werkbaarheidsmonitor

Timing: doorlopend

Op vraag van derden en sociale partners leveren we ook in 2023 gegevens op maat, op basis van de werkbaarheidsmonitor. Een prioriteit in het najaar van 2023 en het begin van 2024 zal het bekendmaken en de verspreiding van de nieuwe cijfers zijn.

In het kader van de sectorconvenants die zullen lopen van 1/7/2023 tot en met 30/6/2025 zullen we ook samen met de intersectorale adviseur werkbaar werk aan de hand van de nieuwe cijfers werkbaar werk opnieuw intersectoraal onder de aandacht brengen.

De databank van de werkbaarheidsmonitor (microdata) wordt beschikbaar gesteld voor andere onderzoeksinstellingen en onderzoekers.

Deel 3: Intersectorale werking

1. Achtergrond

Sinds 1 januari 2021 worden drie intersectorale adviseurs tewerkgesteld bij de SERV om de intersectorale werking tussen de sectoren met een sectorconvenant te bewerkstelligen. De intersectorale adviseurs hebben als focus:

- non-discriminatie en inclusie;
- levenslang leren en competenties;
- werkbaar werk en jobmobiliteit.

Deze focus vertaalt zich ook in de verschillende doelstellingen en acties. De doelstellingen worden gerealiseerd via maatwerk, projectmatige aanpak en met het accent op ruimte voor leren en experimenteren.

2. Doelstellingen intersectorale werking

De doelstelling van de intersectorale werking is: 'Sectoren versterken door de intersectorale samenwerking te vergroten.' Via volgende subdoelstellingen werken we gefaseerd richting de hoofddoelstelling:

1. Sectoren zijn goed en tijdig geïnformeerd
 - Overzicht (inter-)sectorale initiatieven
 - Digitaal platform
2. Sectoren worden geïnspireerd en ondernemen gezamenlijk actie
 - Goede voorbeelden
 - Onderzoek & expertise
 - Opportuniteiten tot samenwerking rond verschillende thema's
3. Sectoren vinden, informeren en wisselen ervaringen uit met elkaar
 - Lerende netwerken
 - Uitwisseling op basis van noden en opportuniteiten
 - Nauw netwerk van sectorconsulenten
4. Sectoren initiëren samen projecten
 - Traject rond discriminatie
 - Intersectorale projecten op basis van noden en opportuniteiten
5. De intersectorale werking slaat bruggen en vertaalt de stem van sectoren richting stakeholders en partners en vice versa
 - Brugfunctie richting DWSE en vice versa
 - De intersectorale werking vertaalt de intersectorale stem van sectoren.

De primaire doelgroep van deze werking zijn de sectoren. Om deze doelstellingen te bereiken wordt nauw samengewerkt met VDAB, DWSE, ESF, de studiedienst van de SERV en met Stichting Innovatie en Arbeid.

3. Planning 2023

In 2023 wordt verder gebouwd op de initiatieven die in de eerste twee werkingsjaren 2021 – 2022 genomen zijn. De concrete en actuele programmatie kan steeds [hier](#) worden geconsulteerd.

Thema's non-discriminatie & inclusie

Lerend netwerk non-discriminatie & inclusie

Sectoren ontwikkelen in de schoot van dit lerend netwerk en samen met externe partners inter-sectorale initiatieven die inclusief ondernemen ondersteunen. Dit gaat in 2023 onder andere over sensibiliserende initiatieven zoals infosessies en opleidingen om de transitie naar inclusief ondernemen te ondersteunen. Dit jaar ligt de focus binnen het netwerk onder meer op de ondersteuning van de tewerkstelling van vluchtelingen en niet-beroepsactieven.

Traject nulmeting

De begeleidingsgroep waarbinnen sectoren worden bijgestaan om discriminatie te monitoren wordt gecontinueerd. Binnen de begeleidingsgroep vormt de SERV het eerste aanspreekpunt en worden sectorale vragen opgevolgd. In 2023 wordt verder ingezet in op het faciliteren van kennisuitwisseling tussen sectoren bij de uitvoering van een nulmeting en risicoanalyse. Bijkomend voorzien we inspiratie en advies bij de ontwikkeling van actieplannen, onder meer vanuit de studie inclusief ondernemen in samenwerking met de Stichting Innovatie & Arbeid en de Commissie Diversiteit.

Thema's levenslang leren & competenties

Lerend netwerk STEM

Om collegiaal leren verder te bevorderen wordt het lerende netwerk STEM verder ondersteund. De conclusies of projecten die uit deze vergadering voortvloeien faciliteren de adviseurs en worden opengesteld voor alle geïnteresseerde sectoren. Hier wordt ook aandacht besteed aan instroom in BSO/TSO.

Afstemming mentoropleiding

Vanuit de intersectorale brainstorm kwam de vraag om m.b.t. de mentoropleidingen bij verschillende sectoren meer afstemming te zoeken en mogelijke samenwerkingen te onderzoeken.

Thema's werkbaar werk & jobmobiliteit

Lerende netwerken werkbaar werk

De doelstelling van dit lerend netwerk is van elkaar te leren rond het thema werkbaar werk door ervaringen en goede praktijken uit te wisselen. In 2022 gingen drie lerende netwerken door rond werkbaar werk. Dit initiatief wordt in 2023 hernomen.

Intersectorale campagne werkbaar werk

Met 29 sectoren gaan we samenwerken rond de extra inhoudelijke klemtoon 'preventie van langdurige ziekte'. Samen zetten we onze schouders onder een intersectorale campagne werkbaar werk, gepland in voorjaar 2023.

De campagne zal verlopen in 3 fases.

- **Sensibilisering:** Gedurende een afgesproken periode (drie weken à een maand) zetten we de gezamenlijke focus op het thema werkbaar werk in gesprekken met en communicatie richting bedrijven. Hiervoor gebruiken we cijfers rond ziekteverzuim om het gesprek aan te gaan rond preventie van (langdurige) ziekte via werkbaar werk.
- **Activering:** Gedurende de volgende 6 à 8 weken bieden we een gezamenlijk programma aan met een breed aanbod rond werkbaar werk: achtergrondinformatie, opleidingen, webinars, getuigenissen, instrumenten zoals scans, ...
- **Opvolging:** Na deze periode contacteren we de bedrijven opnieuw en beluisteren of er nog verdere ondersteuning, hulp, etc nodig is.

Na afloop van de campagne wordt met de sectoren samen bekeken welke vervolginiciatieven nodig zijn.

Jobmobiliteit

Het thema jobmobiliteit houden we mee op de radar en brengen het verder onder de aandacht en in bespreking. Hiertoe onderhouden we ook nauwe contacten met de partner VDAB die het project transitiepunten hebben lopen.

Generieke initiatieven

Digitaal platform

In 2022 werd in samenwerking met verschillende sectoren het sectorconsulentenplatform.be gelanceerd. Deze site is een digitaal platform waar sectorconsulenten elkaar ontmoeten en kennis en ervaring uitwisselen. Kennis en expertise verzamelen, verrijken, verbinden en verspreiden is het doel van dit 'kennisplein'.

Opleidingstraject sectorconsulenten

In 2022 werd een opleidingstraject opgestart voor sectorconsulenten op vraag van de consulenten. Het doel van dit traject is om de sectorconsulenten te sterken en gezamenlijke kaders en tools aan te reiken. Zij werken tenslotte allen met dezelfde opdracht rond dezelfde thema's, maar in erg verschillende contexten.

Het traject start met het aanbieden van een onthaaldag voor startende sectorconsulenten ingericht in samenwerking met DWSE, waarop nieuwe sectorconsulenten wegwijs worden gemaakt in de werking van de sectorconvenants en de intersectorale werking. Opleidingsmodules die reeds doorgingen in 2022: bedrijfsculturen en hoe hierop inspelen, het bereik van kmo's en begeleiding van lerende netwerken.

In 2023 zetten we dit traject verder en voorzien we nieuwe modules.

Sectorconsulentendagen

Tijdens de sectorconsulentendagen voorzien we zowel informele ervaringsuitwisseling als thematische onderwerpen die aangeboden worden door externe deskundigen.

Vorbereiding intersectorale convenants

De intersectorale adviseurs nemen het initiatief om samen met de sectorfondsen de mogelijkheid om intersectorale convenanten af te sluiten verder te onderzoeken. De intersectorale werking concretiseert vanuit deze afstemming en in samenwerking met de commissie arbeidsmarkt op welke manier intersectorale convenanten als volwaardig instrument de Vlaamse arbeidsmarkt kunnen ondersteunen.

Deel 4: Autonome commissies

1. Commissie Diversiteit

De Commissie Diversiteit bij de SERV behandelt de evenredige vertegenwoordiging van kansengroepen in het sociaaleconomische leven. De sociale partners, het Gebruikersoverleg Handicap en Arbeid en LEVL formuleren er samen adviezen over evenredige arbeidsdeelname, diversiteit & inclusie en gelijke behandeling.

Het werkprogramma 2023 van de Commissie Diversiteit bevat een overzicht van de te verwachten adviezen, de geplande adviezen op eigen initiatief en andere initiatieven. Bij relevante adviesvragen die binnen de commissie Arbeidsmarkt en commissie Onderwijs van de SERV worden behandeld kunnen insteken vanuit de kansengroepen vertegenwoordigd binnen de Commissie Diversiteit worden voorzien.

Adviezen op vraag

- Wijziging gelijkekansendecreet
- Gelijkekansen- en diversiteitsplan 2024 Vlaamse overheid.

Volgens de geldende procedures had de Commissie Diversiteit het *strategisch meerjarenplan gelijkekansen en diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid 2021-2025* op 2 oktober 2020 voor advies moeten ontvangen. De commissie betreurt dat tot op heden nog niet is gebeurd en blijft aandringen op een snelle opmaak gezien dit plan tot 2025 relevant blijft. Het plan is een belangrijk richtinggevend kader voor de dienst diversiteitsbeleid en de entiteiten van de Vlaamse overheid als kernactoren van dat beleid. In tussentijd gaat de Commissie Diversiteit in op het voorstel van de minister om via een halfjaarlijkse informele uitwisseling de betrokkenheid van de sociale partners en de vertegenwoordigers van de kansengroepen zo goed mogelijk te voorzien.

Adviezen op eigen initiatief

Advies jongeren uit de kansengroepen

Onderzoek toont aan dat de coronapandemie en de genomen maatregelen de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt sterk heeft beïnvloed. Jongeren met een migratieachtergrond en jongeren met een beperking zijn daarbij extra kwetsbaar. Eerdere studies leerden dat deze jongeren in Vlaanderen sterk vertegenwoordigd zijn in de jongerenwerkloosheid en onder de NEET-jongeren. De commissie brengt beschikbare cijfers, kennis en onderzoek samen en focust op prioritaire aanbevelingen gericht op een inclusief beleid ten aanzien van jongerenwerkloosheid, NEET-jongeren en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Advies beleidsprioriteiten voor de nieuwe legislatuur

Naar aanleiding van de nieuwe legislatuur formuleert de Commissie Diversiteit beleidsprioriteiten op het vlak van diversiteit en inclusie gericht op een evenredige vertegenwoordiging van kansengroepen in het sociaaleconomische leven.

Advies vrouwen met een migratieachtergrond

In een recent advies over het realiseren van een duurzame inclusieve arbeidsmarkt vraagt de Commissie Diversiteit om werk te maken van een actieplan om de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen met een migratieachtergrond duurzaam te verhogen. De commissie wil dit ondersteunen via het uitwerken van een advies op eigen initiatief over vrouwen met een migratieachtergrond.

Opvolging adviezen, overleg en onderzoek

Event 20 jaar Commissie Diversiteit

In december 2023 werken de Vlaamse sociale partners en de vertegenwoordigers van de kansengroepen 20 jaar samen binnen de Commissie Diversiteit bij de SERV. Om dat te vieren organiseren we een event in december 2023.

Actielijst migratieachtergrond en actielijst arbeidsbeperking 2030

De *actielijst migratieachtergrond* (2019) en de *actielijst arbeidsbeperking 2030* (2021) bevatten acties gericht op het duurzaam verhogen van de participatie van personen met een migratieachtergrond en personen met een arbeidsbeperking op de Vlaamse arbeidsmarkt. Deze groepen kennen immers een structureel kwetsbare positie op de Vlaamse arbeidsmarkt. De commissie volgt beide actielijsten op regelmatige basis op via de Vesoc-werkgroep. Daarnaast gaat de commissie in op het voorstel van de Vesoc-regeringspartners om ook een uitwisseling te voorzien tijdens het overleg van de Commissie Diversiteit.

Aansluiting inburgering-arbeidsmarkt

Sinds 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsdecreet van kracht. Een aantal bepalingen, waaronder de retributies en de vierde pijler, treden vanaf 1 januari 2023 in werking. De commissie volgt de aansluiting inburgering-arbeidsmarkt actief op. Het gaat onder meer over hoe VDAB inburgeraars actief en op maat begeleid en de samenwerking daarbij met alle betrokken stakeholders. Ook de addenda Oekraïne vormen daar een belangrijk onderdeel van. De commissie blijft daarbij ook specifiek aandacht hebben voor de erkenning van buitenlandse kwalificaties gezien nieuwkomers nog te vaak niet op niveau tewerkgesteld zijn. De commissie zal de eerdere aanbevelingen in 2023 op relevante momenten onder de aandacht brengen.

Addenda non-discriminatie en inclusie in de sectoren

De commissie volgt de uitrol van de addenda non-discriminatie en inclusie in de sectoren verder op in 2023. De commissie organiseert daartoe regelmatig een uitwisseling met de intersectorale adviseur non-discriminatie en inclusie tijdens de commissievergaderingen.

Re-integratie van langdurig zieken

Met een advies op eigen initiatief onderstreepte de Commissie Diversiteit in 2020 de nood aan een beleid dat de uitval wegens ziekte voorkomt en inzet op duurzame re-integratie van de grote groep personen in (langdurige) arbeidsongeschiktheid. In 2023 volgt de commissie het protocol 'Samenwerken aan "terug naar werk" voor mensen met gezondheidsproblemen' tussen de federale en Vlaamse overheid op. De commissie voorziet een toelichting en uitwisseling over de huidige stand van zaken tijdens een commissievergadering.

Horizontaal gelijke kansen- en integratiebeleidsplan

Het doelstellingskader Horizontaal Integratie en Gelijke Kansen Beleidsplan 2020-2024 vormt het kader voor elke Vlaamse minister om werk te maken van gelijke kansen en integratie binnen het eigen beleidsdomein, alsook voor de bijkomende acties binnen het horizontaal integratie- en gelijkekansenbeleidsplan. In 2022 konden lokale besturen via het plan Samenleven intekenen om een aantal acties lokaal mee vorm te geven, in april 2023 volgt een nieuwe oproep. In 2023 volgt de commissie het horizontaal plan actief verder op.

Insteken bij adviezen van de commissie arbeidsmarkt en commissie onderwijs

Bij relevante advies binnen de commissie Arbeidsmarkt en/of de commissie Onderwijs kan er een insteek worden voorzien vanuit de kansengroepen vertegenwoordigd binnen de Commissie Diversiteit. Zo zullen LEVL en Handicap en Arbeid insteken leveren bij de advisering over het lokaal werkgelegenheidsbeleid van de Commissie Arbeidsmarkt.

2. Adviescommissie Economische Migratie

Uitvoering VESOC-akkoord

De sociale partners werken aan de uitvoering van het VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee', met name aan het onderdeel 'Benut de kansen van economische migratie'.

- In principe heeft iedereen die asiel heeft aangevraagd en legaal op het grondgebied verblijft recht op toegang tot de arbeidsmarkt na vier maanden. De groep die momenteel effectief na vier maanden aan het werk gaat, wordt gemonitord en in kaart gebracht en in de komende jaren zal naar maximale tewerkstelling worden gestreefd. De Vlaamse Regering, sociale partners, VDAB en het Agentschap Integratie en Inburgering engageren zich om actief maatregelen te nemen om dit te realiseren.
- In Vlaanderen, maar ook in de andere gewesten, zal worden ingezet op de controle en sanctiëring van illegale tewerkstelling en zwartwerk. De kwetsbare positie van mensen die met een tijdelijk legaal of illegaal statuut maakt hen kwetsbaar voor illegale tewerkstelling. Werkgevers dienen via een pushbericht op het elektronisch platform goed op de hoogte te worden gehouden van relevante wijzigingen in het dossier van door hen tewerkgestelde werknemers.
- Voor specifieke Vlaamse hoog-en middengeschoolde knelpuntberoepen wordt ingezet op proactieve prospectie van derdelanders met het oog op rekrutering. Ook voor hen is het belangrijk om voorafgaand aan de tewerkstelling opleiding (incl. soft skills) en taal in een traject naar werk te combineren. Deze actieve rekrutering dient deel uit te maken van een breder traject dat rekening houdt met de belangen van het herkomstland, belangen van de individuele migrant en de ontvangende samenleving en het principe van ethische rekrutering. Een belangrijk obstakel blijft de stroeve diploma-erkenning waar de SERV een advies over gaf. De Vlaamse Regering en sociale partners willen op korte termijn stappen vooruit zetten.
- Het huidige economische migratiebeleid is gericht op midden-en hogeschoolden. Bij het invullen van de vele laaggeschoolde knelpuntberoepen en vacatures is het belangrijk om eerst het potentieel te erkennen van de huidige werkzoekenden en potentiële arbeidsreserve. Daarnaast moet er fors worden ingezet op werkbaar werk, retentie en een versterking van de interregionale mobiliteit. Indien hier geen positieve evolutie merkbaar is, kan de piste van economische migratie voor laaggeschoolde knelpuntberoepen verder onderzocht worden.
- We onderzoeken of we de gecombineerde vergunning overdraagbaar kunnen maken. Vandaag wordt een gecombineerde vergunning toegekend om een bepaalde job bij een bepaalde werkgever uit te oefenen. Het is belangrijk dat de werknemer op eigen initiatief van werk kan veranderen zonder dat de nieuwe werkgever opnieuw een volledige aanvraagprocedure moet doorlopen. Dit is een manier om de afhankelijkheid van één werkgever tegen te gaan. Daarbij moet de nieuwe tewerkstelling wel voldoen aan de voorwaarden zoals de loondrempel van het BVR buitenlandse werknemers.

Dynamische knelpuntberoepenlijst

De sociale partners onderzoeken en evalueren de werking van de dynamische knelpuntberoepenlijst en het individueel arbeidsmarktonderzoek met het oog op een versoepeling.

Huisvesting van arbeidsmigranten

De correcte huisvesting van arbeidsmigranten vormt een belangrijk component voor een succesvolle tewerkstelling en integratie. De Vlaamse sociale partners gaan hierover graag in overleg met de minister.

Opvolging van Europese initiatieven

De Europese Commissie bereidt een wijziging van verschillende richtlijnen voor met directe relevantie voor de adviescommissie zoals de single permit richtlijn.

3. Commissie Sociale Economie

In de Commissie Sociale Economie vindt overleg plaats over bestaand of toekomstig beleid op het vlak van sociale economie.

Dit werkprogramma bevat een overzicht van de te verwachten dossiers rond sociale economie op de beleidsagenda, geplande dossiers op eigen initiatief en op te volgen thema's. Bij relevante adviesvragen die binnen andere SERV-commissies worden behandeld kunnen de sectorale partners een eigen standpunt innemen dat wordt opgenomen als bijlage bij het SERV-advies.

Prioritaire dossiers op de beleidsagenda

Wijziging Ondersteuningsdecreet

Na de evaluatie plant de minister in 2023 een herziening van het ondersteuningsdecreet, dat ook de decretale basis vormt voor de Commissie Sociale Economie. De commissie zal dit dossier verder opvolgen. Bij de adviesvraag aan de SERV zal ook de Commissie Sociale Economie een standpunt formuleren.

Eigen initiatieven

Activering van de potentiële arbeidsreserve

De Commissie Sociale Economie bekijkt hoe de sector meer dan vandaag een rol kan spelen in het brede activeringsverhaal in Vlaanderen. De commissie focust daartoe op een aantal specifieke cases.

Re-integratie van personen in (langdurige) arbeidsongeschiktheid

Vlaanderen telt een grote groep personen in (langdurige) arbeidsongeschiktheid. De Commissie Sociale Economie onderzoekt, op basis van de bestaande regelgeving en instrumenten (zowel Vlaams als Federaal), hoe sociale economie ondernemingen kunnen bijdragen aan re-integratie van deze groep. De commissie organiseert hiertoe in eerste instantie een rondetafelgesprek met GTB, VDAB en de werkplekarchitecten.

Kwetsbare jongeren

Bepaalde groepen van jongeren, zoals kortgeschoolde jongeren, NEET-jongeren, ... kennen een moeilijkere inschakeling op de arbeidsmarkt. Onderzoek toont bovendien aan dat de coronapandemie en de genomen maatregelen de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt sterk heeft beïnvloed. De Commissie Sociale Economie onderzoekt hoe sociale economie ondernemingen kunnen bijdragen aan inschakeling van deze groep en gaat in dialoog met de betrokken actoren.

Beleidsprioriteiten voor de nieuwe legislatuur

De Commissie Sociale Economie wil in 2023 tot een kader komen met een aantal belangrijke beleidsprioriteiten voor de sector in de nieuwe legislatuur.

Op te volgen dossiers

Uitrol Individueel Maatwerk

De Commissie Sociale Economie zal de opstart en verdere uitrol van het individueel maatwerk blijvend opvolgen. In aanloop naar de opstart van het individueel maatwerk op 1 juli 2023 gaat de commissie in dialoog met de interprofessionele werkgeversorganisaties binnen de SERV en een aantal reguliere ondernemingen over wat volgens hen noodzakelijk is (bv. of vlak van begeleiding) om de nieuwe maatregel tot een succes te maken.

Samenwerking tussen de sociale – en reguliere economie via sociaal ondernemerschap en sociale innovatie

De Commissie Sociale Economie ziet in het algemeen belangrijke kansen in meer samenwerking met reguliere ondernemingen. Zij zal daartoe verkennen hoe dit beter kan en hoe het beleid de juiste omstandigheden kan creëren om sociale innovatie, samenwerking en co-creatie te stimuleren en faciliteren.

Sociale Economie en Armoede

De Commissie Sociale Economie hecht belang aan de problematiek van armoede onder doelgroepwerknemers. De commissie zal hiertoe o.a. het onderzoek 'de impact van tewerkstelling in de sociale economie op armoede en sociale uitsluiting' opvolgen. Op basis daarvan zal de commissie bekijken wat nodige vervolgstappen zijn en eventueel aanbevelingen hiertoe formuleren.

Werkbaar Werk

De Commissie Sociale Economie hecht belang aan het thema werkbaar Werk voor (doelgroep)werknemers in de verschillende subsectoren van de sociale economie. In 2023 voert de Stichting Innovatie en Arbeid van de SERV een zevende editie uit van de werkbaarheidsmeting voor werknemers. In 2025 volgt een (beperkte) sectorale meetronde met een screening van geïnteresseerde sectoren. De commissie gaat in overleg met de SERV en de Stichting Innovatie & Arbeid om te bekijken in hoeverre de sociale economie hierin kan worden meegenomen. Daarnaast bekijkt ze hoe dit thema via andere kanalen kan worden opgevolgd.

Monitoring en onderzoek

Systematische en doordachte monitoring en onderzoek vormen voor de Commissie Sociale Economie een belangrijke basis voor beleidsbeslissingen, -evaluaties en -bijsturingen. De commissie zal daarom op regelmatige basis uitwisseling blijven organiseren met het departement WSE en VDAB voor een stand van zaken rond monitoring en voor eventuele suggesties tot bijsturing/uitbreiding van de opgevolgde indicatoren. Verder zal de commissie een hoorzitting organiseren wanneer er relevante onderzoeken kunnen worden voorgesteld.

Standpunten bij relevante adviezen van andere commissies binnen de SERV

De Commissie Sociale Economie zal bij relevante adviesvragen in overleg gaan met andere SERV-commissies en eventueel een standpunt uitbrengen, als bijlage bij het SERV-advies.

Bijlage

Taken en opdrachten van de SERV

De SERV is volgens het SERV-decreet³ het orgaan waarbinnen het **sociaal-economische overleg** plaatsvindt tussen de representatieve organisaties van de werknemers, de werkgevers, de middenstand en de landbouw.

De SERV functioneert volgens het SERV-decreet tevens als **strategische adviesraad** (SAR) voor de beleidsdomeinen en beleidsvelden:

- Algemeen Regeringsbeleid
- Gelijkekansen- en integratiebeleid
- Werk
- Sociale Economie
- Economie
- Energie.

De SERV heeft een ruime adviesbevoegdheid op deze terreinen. Bovendien is de Vlaamse Regering verplicht de SERV om advies te vragen over voorontwerpen van decreet op deze terreinen en over strategische uitvoeringsbesluiten (basisuitvoeringsbesluiten).

Voor het beleidsdomein “Financiën en Begroting” is de SERV geen SAR, maar is de advisering over het begrotingsbeleid van de Vlaamse gemeenschap een expliciete **decretale opdracht** van de SERV.

Vanuit zijn **overlegfunctie** is de SERV er bovendien toe gehouden om met bijzondere aandacht voor de sociaal-economische dimensie de overige beleidsdomeinen op te volgen. Het SERV-decreet verplicht de Vlaamse Regering overigens om het standpunt van de SERV te vragen over:

1. Alle voorontwerpen van decreet die een sociaal-economische dimensie hebben, uitgezonderd de voorontwerpen betreffende de begrotingen van de Vlaamse Gemeenschap en de voorontwerpen van decreet die aan de Raad worden voorgelegd ingevolge artikel 20.
2. Alle voorontwerpen van decreet houdende oprichting, afschaffing of wijziging van bevoegdheden van instellingen waarvan de opdracht een sociaal-economische dimensie heeft en die onder de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest of van de Vlaamse Gemeenschap ressorteren, uitgezonderd de voorontwerpen van decreet die aan de Raad worden voorgelegd ingevolge artikel 20.
3. Alle voorontwerpen van wet of van koninklijk besluit die een sociaal-economische dimensie hebben en waarvoor met toepassing van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen het akkoord van de Vlaamse Regering is vereist.

³ <https://www.serv.be/serv/pagina/wetgeving>

De SERV verzorgt in het kader van zijn overlegfunctie tevens het secretariaat van het Vlaams Economisch Sociaal Overleg Comité (**VESOC**), het tripartiete overleg tussen werkgevers, werknemers en Vlaamse Regering. Binnen de SERV is er ook een stuurgroep Internationaal, die belast is met de organisatie van overleg- en uitwisselingsinitiatieven met sociale partners, sociaal-economische raden en overleginstanties in andere landen (**internationale werking**).

Naast zijn functie als adviesraad en als overlegorgaan heeft de SERV nog **andere decretale opdrachten** waarover de Raad en het dagelijks bestuur van de SERV zeggenschap hebben. Het betreft vooral het onderzoek in de **Stichting Innovatie & Arbeid**.

Sinds 1 januari 2021 worden tevens drie intersectorale adviseurs tewerkgesteld bij de SERV om de **intersectorale werking** tussen de sectoren met een sectorconvenant te bewerkstelligen.

Verder hebben verschillende **autonome commissies en raden** een plaats *bij* de SERV:

- Commissie Diversiteit
- Commissie Sociale Economie
- Adviescommissie Economische Migratie
- MORA
- Vlaamse raad WVG
- SALV
- Sectorale Commissies (hout & bouw, metaal- en technologische industrie, textiel & confectie, welzijns- & gezondheidszorg, toerisme, goederenvervoer).

De onderstaande tabel bevat een overzicht van de interne **SERV-Commissies**. SERV-Commissies bestaan uit deskundigen van de sociale partners en worden belast met de voorbereiding van adviezen en eigen initiatieven voor de Raad. Wanneer nodig kan een Commissie ad-hoc worden opgericht, met een duidelijk afgelijnde en tijdelijke opdracht. Daarnaast is er ook **VESOC** waarvan de SERV het secretariaat waarneemt.

Interne SERV-Commissies	Werkterreinen ⁴
Commissie Horizontaal Beleid SERV_HOR	▪ Algemeen overheidsbeleid ▪ Horizontale thema's ▪ Werking overheid ▪ Betere regelgeving ▪ Duurzame ontwikkeling ▪ Binnenlands bestuur
Commissie Arbeidsmarkt	▪ Werk ▪ Sociale Economie⁵ ▪ Sociaal-economisch streekoverleg⁶

⁴ Voor de behandeling van eventuele adviesvragen in beleidsvelden zoals media, mobiliteit, openbare werken, cultuur, sport, buitenlands beleid, landbouw, toerisme, woonbeleid enz. wordt er een "gedragsrichtlijn" opgemaakt. Die gedragsrichtlijn maakt het duidelijk of (ja/nee) en hoe (schriftelijk, verwijzen naar SAR, aansluiten bij SAR, ...) adviesvragen in deze beleidsvelden worden behandeld. Als een dergelijke adviesvraag wordt behandeld, kan die worden toegevoegd aan een vaste SERV-Commissie of kan een ad hoc commissie worden opgericht.

⁵ Af te stemmen met de (autonome) Commissie Sociale Economie

⁶ Samen met SERV-Commissie Economie

Interne SERV-Commissies	Werkterreinen⁴
SERV_ARB	▪ Inburgering, integratie en gelijke kansen⁷
Commissie Onderwijs SERV_OND	▪ Onderwijs ▪ Aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt
Commissie Economie SERV_ECO	▪ Economie ▪ Innovatie, onderzoek en ontwikkeling ▪ Internationale economie ▪ Economisch overheidsinstrumentarium ▪ Overheidsinvesteringen ▪ Sociaal-economisch streekoverleg⁸
Commissie Energie en Omgevings- beleid SERV_ENO	▪ Energie ▪ Water ▪ Leefmilieu ▪ Ruimtelijke ordening
Commissie Begroting en Fiscaliteit SERV_BFO	▪ Begroting en Financiën ▪ Algemeen Fiscaal Beleid ▪ Alternatieve financiering (fondsen, heffingen, TPF, PPS ...) ▪ Woonbonus / Woonfiscaliteit
Commissie Sociale Bescherming SERV_VSB	▪ Vlaamse Sociale Bescherming (zorgverzekering, kindpremie, maximumfactuur thuiszorg, hospitalisatieverzekering, ...) ▪ Alle thema's die ingevolge de 6e staatshervorming naar de deelgebieden worden overgeheveld, voor zover ze betrekking hebben "uitkeringen/tegemoetkomingen" binnen elementen van sociale zekerheid of sociale bijstand⁹ ▪ Structuren en beheer Sociale Bescherming ▪ Welzijn, Volksgezondheid, Gezin (vnl. procedureel) ▪ Armoede
Commissie Internationaal SERV_INT	▪ Internationaal beleid en dossiers ▪ Internationale projecten

⁷ Af te stemmen met de (autonome) Commissie Diversiteit

⁸ Samen met SERV-Commissie Arbeidsmarkt

⁹ In principe zal de commissie VSB zich inhoudelijk niet buigen over de bevoegdheden met betrekking tot het luik "voorzieningen" (rustthuizen, RVT, centra voor kortverblijf, centra voor dagverzorging, voorzieningen geestelijke gezondheidszorg, geriatrische en gespecialiseerde ziekenhuizen, mobiliteitshulpmiddelen, preventie en organisatie van de eerste lijn) die ingevolge de 6e staatshervorming werden overgeheveld. Voor deze aangelegenheden zullen de SERV-partners conform de gedragsrichtlijn met de SAR WGG hun standpunt formuleren binnen de SAR WGG. Uitzondering hierop vormt de opvolging van het FCUD gezien de band met kinderopvang.